

SAMOSPRÁVA MESTA SPIŠSKÁ NOVÁ VES V POPREVRAVOM OBDOBÍ A V 20. ROKOCH 20. STOROČIA NA STRÁNKACH DOBOVEJ REGIONÁLNEJ TLAČE*

Peter Zmátlo

Samospráva zohrávala v našich dejinách významnú úlohu už od stredoveku. Samosprávne orgány sa postupne rozvíjali i v novoveku a v najnovšom období 20. storočia, kedy však diktátorské režimy (komunistický, fašistický či nacistický) brzdili niekoľko rokov až desaťročí pozitívne trendy rozvoja samosprávy miest i regiónov u nás i v zahraničí. V našom príspevku sa zameriame na samosprávu mesta Spišská Nová Ves v období 20. rokov 20. storočia, t. j. v období prvej Československej republiky (ČSR) na stránkach vtedajšej dobovej tlače na Spiši. Skúmali sme predovšetkým slovenskú tlač (týždenníky Tatry, Republikán, resp. Republikán župy Podtatranskej, Podtatranskú Slovač) a nemecké noviny (týždenník Karpathen-Post). Cieľom našej štúdie je opísať rozvoj mestskej samosprávy Spišskej Novej Vsi v poprevratovom období a v 20. rokoch 20. storočia, teda v prvom desaťročí medzivojnovej ČSR so všetkými pozitívnymi i negatívnymi trendmi vtedajšej doby na základe obsahu uvádzaných týždenníkov.

Pri skúmaní danej problematiky je potrebné si uvedomiť najmä dve skutočnosti: noviny ako historický prameň je značne subjektívny (subjektívnosť platí najmä pre noviny financované a podporované politickými stranami), takže informácie rôzneho druhu treba podrobiť príslušnej kritike. Druhou skutočnosťou je fakt, že samospráva v Spišskej Novej Vsi v období vzniku prvej ČSR i tesne po ňom bola v zložitej situácii, pretože na jednej strane tu existovali zo strany miestnych úradníkov samosprávy promaďarské, resp. pruhorské snahy udržať Spiš i Spišskú Novú Ves v Uhorsku, a na strane druhej sa aj v Spišskej Novej Vsi začali prebúdať a aktivizovať nové sily v podobe miestnych aktívnych Slovákov a prichodivších Čechov, ktoré podporovali novú československú štátnosť. Samospráva mesta sa musela s týmito tlakmi z oboch strán vyrovnávať. Tieto dve skutočnosti musíme mať stále na zreteli. Veľa záviselo aj od ochoty redaktorov a dopisovateľov jednotlivých týždenníkov písať o dianí a činnosti samosprávy mesta Spišská Nová Ves. Veď niekedy aj celé týždne či dokonca mesiace (najmä

---

* Štúdia bola vypracovaná v rámci projektu VEGA č. 1/3755/06 *Regionálna tlač – jej význam a miesto v historickom vývoji Slovenska*.

v poprevratovom období) nenájdeme o spišskonovoveskej samospráve žiadne informácie a články o jej činnosti v miestnej regionálnej tlači. Posledným faktorom ovplyvňujúcim spracovanie tejto témy bola nekompletnosť niektorých ročníkov jednotlivých titulov dobovej tlače, najmä slovenskej.

Celkový politický systém, systém volieb (volby so všeobecným, rovným a tajným hlasovacím právom), bol v sledovanom období prvej ČSR na vysokej úrovni a predstihol mnohé okolité európske štáty. Volby boli parlamentné, obecné a do územných samosprávnych orgánov, t. j. do župných a krajinských, pričom nás budú zaujímať najmä obecné volby, ktoré najviac ovplyvňovali samosprávy miest a obcí. Mesto Spišská Nová Ves bolo v medzivojnovom období do reformy roku 1923 mestom so zriadeným magistrátom (po reforme veľkou obcou so zriadeným magistrátom), pričom na čele mesta stál starosta so svojimi zástupcami (námestníkmi) a hlavnými samosprávnymi orgánmi bolo mestské zastupiteľstvo s volenými poslancami z jednotlivých politických strán, mestskou radou, ktorá bola podobne volená a zastúpená reprezentantmi politických strán, a mestskými komisiami podľa jednotlivých spoločenských oblastí. Mestská samospráva sa teda rozvinula v období prvej ČSR do modernej podoby európskych mestských samospráv a mala mnohé charakteristické črty, ktoré má naša mestská samospráva i v súčasnosti. Na druhej strane treba zdôrazniť, že politický systém prvej ČSR bol známy tým, že politické strany v ňom mali silné postavenie a často zbytočné politikárčenie ovplyvňovalo život prostých občanov miest.

Činnosť mestskej samosprávy v Spišskej Novej Vsi v medzivojnovom období sa z dobovej tlače môže najlepšie spracovať a analyzovať na základe činnosti mestského zastupiteľstva a mestskej rady, ktoré boli relatívne pravidelne uverejňované v dobových novinách. Programy, resp. priebeh zasadnutí mestského zastupiteľstva či mestskej rady boli uverejňované podrobne v sledovaných týždenníkoch a niekedy mávali aj 50 bodov, preto nie je možné v rámci jedného príspevku, resp. štúdie podrobne opísať činnosť samosprávnych orgánov mesta, hoci len v úzkom vymedzení poprevratových a 20. rokov 20. storočia. Preto sa pokúsime opísať spätne jednotlivé zasadnutia spomínaných samosprávnych orgánov mesta Spišská Nová Ves, ale vyberieme podľa uváženia len tie dôležitejšie, pričom zoznam jednotlivých zasadnutí mestského (obecného) zastupiteľstva (ako najdôležitejšieho samosprávneho orgánu mesta) uverejnených v tlači uvádzame v záverečnej prílohe tejto štúdie.

Prvé správy o meste Spišská Nová Ves a jej samospráve po vzniku nového československého štátu boli uverejnené 8. marca 1919 v slovenských novinách Tatry vo forme licitačných oznamov na prenájom majetku mesta

Spišská Nová Ves. Magistrát mesta v mene mešťanostu Kornela Folgensa dával v prvom ozname (pod názvom *Ohlásenie prenájmu*) do prenájmu krčmu vo Veľkom Hnilci spolu s príhľou lesnou lúkou a záhradou, a to od 1. apríla 1919 na tri roky. V druhom licitačnom ozname ponúkal spišskonovoveský magistrát parné kúpele spojené s hostincom tiež na tri roky, a to od 1. mája 1919.¹ Podobné licitačné oznamy magistrátu mesta Spišská Nová Ves uverejňovali regionálne týždenníky v sledovanom medzivojnovom období takmer pravidelne.

Prvá správa o personálnych záležitostiach mestského magistrátu v Spišskej Novej Vsi bola uverejnená v týždenníku Tatry 10. mája 1919. Týkala sa vymenovania nových členov Správneho výboru mesta Spišská Nová Ves, čo súviselo so spoločenskými zmenami po prevrate v októbri 1918 a vzniku Československej republiky. Nových členov menoval spišský župan, ktorý bol politickým nominantom (predstaviteľom) novej československej politickej moci. Do nového mestského správneho výboru menoval spišský župan Ján Rumann týchto členov: Jozef Dolanzsky (Dolanský), Andrej Dubyniak (Dubiniák), Jozef Dulovič, Martin Faith, Ján Halmay, Alexander Huba, Andrej Kráľ, Andrej Kravec, Andrej Krempasky, Michal Kručko, Andrej Kubík, Ján Malučky, Andor Madarás, Ludvig Medzihradský (slúžny), Ján Moyš, Matej Mulár, Koloman Münnich, Šimon Pollák, Jur Rátkay, Albert Roth, Andrej Sliva, Michal Valenčík, Dr. Matej Wesselényi, Neitus Vollay a Imrich Windt. Išlo o známe osobnosti mesta rôznych profesií. Zamestnancami Mestského úradu (magistrátu) v Spišskej Novej Vsi boli Kornel Fogens (mešťanosta),² JUDr. Alfréd Singer (hlavný notár), JUDr. Vojtech Forberger (hlavný fiškus), Elemír Vollay (hospodársky radca), Arpád Weisz (hlavný účtovník), Dr. Ervin Jantner (policajný kapitán), JUDr. Alexander Thern (notár), Gejza Faix (notár), MUDr. Max Ujtelky (lekár), MUDr. Silard Türk (lekár), Ján Pakšy (inžinier), Rudolf Estefáni (nadlesný) a Ludvik Podolinsky (pokladník).³

Zaujímavý je pohľad na pracovný čas úradníkov mestského úradu v máji 1919, teda len niekoľko mesiacov po prevrate. Od 1. mája 1919 bol pracovný čas jednotlivých zamestnancov nasledovný:

1. Pre koncepcných úradníkov (tzv. koncipisti) v pracovné dni od 8.00 hod. do 13.00 hod.;
2. Pre kancelárskych úradníkov od 8.00 hod. do 14.00 hod.;

---

¹ Tatry, 8. marca 1919, roč. 1., č. 5, s. 6.

² Neskôršie v období prvej ČSR sa používal termín starosta (starosta mesta či obce), v súčasnosti je to primátor.

³ *Nový správny Výbor mesta Novej Vsi*. In: Tatry, 10. mája 1919, roč. 1., č. 14, s. 7.

3. Úradníci zamestnaní pri mestskej pokladni pracovali ako koncipisti úradníkov, teda od 8.00 hod. do 13.00 hod.;
4. Popoludní mala byť tak v mestskej rade, ako aj v mestskej pokladni, prítomná služba, a to v mestskej rade jeden koncipista a jeden kancelársky úradník alebo jedna písárka na stroji, v mestskej pokladni jeden účtovník alebo iný úradník od pokladne. V nedeľu a počas sviatkov sa neúradovalo, ale v čase od 10.00 hod. do 11.00 hod. mal slúžiť jeden koncipista alebo jeden kancelársky úradník. Stránky sa vybavovali vo všedné dni len predpoludním od 9.00 hod. do 12.00 hod. Úradník alebo zamestnanec, ktorý mal službu (v dobovej terminológii inšpekciu), bol povinný zostať v úrade do 12.00 hod. Úradné hodiny sa mali prísne dodržiavať a v prípade potreby aj tí úradníci, ktorí neboli v službe, museli prísť do úradu v popoludňajších hodinách.
5. Toto ustanovenie platilo tiež pre policajných úradníkov a zamestnancov, pričom pre nich mal pracovný čas určiť policajný kapitán. Úradné hodiny pre úradné služobníctvo mal určiť samotný mešťanosta. V kancelárii magistrátu a v miestnosti mestskej pokladne mal visieť zoznam úradníkov a zamestnancov, ktorí mali službu podľa jednotlivých dní v týždni. Tento pracovný čas mestských zamestnancov bol dohodnutý na zasadnutí mestskej rady 25. apríla 1919.⁴

V ďalších mesiacoch roku 1919 a 1920 uverejňovali v novinách Tatry aj stručné programy zasadnutí Správneho výboru mesta Spišská Nová Ves.⁵ Prvý celý program zasadnutia tohto výboru bol uverejnený v 17. čísle novín Tatry z roku 1919 a týkal sa pozvania na zasadnutie výboru 31. mája 1919. Členovia správneho výboru a mestskej rady vtedy riešili 12 bodov, napr. schválili členov nového správneho výboru, ďalej pracovné miesto mestského hospodárskeho radcu, vytvorenie mestských odborov, prenájom mestských kúpeľov a hostinca, prenájom hostinca v Madarásovom parku, prenájom vyšnej mestskej krčmy a krčmy vo Veľkom Hnilci, odpredaj nehnuteľnosti firme Koromzay a spol. či kúpu bukového dreva na palivo z lesa pri Kojšove, ktorý patril Karolovi Csákymu.⁶

---

⁴ FOLGENS, Cornel: *Prošba viacerých mestských zamestnancov o ustálenie pracovnej doby*. In: Tatry, 17. mája 1919, roč. 1., č. 17, s. 6.

⁵ V poprevratovom období správny výbor nahrádzal mestské zastupiteľstvo až do obecných volieb roku 1923. Spišský župan na jeseň 1919 menoval členov mestských zastupiteľstiev v spišských mestách, ale pri Spišskej Novej Vsi sa o tejto aktivite župana nezachoval žiadny záznam v sledovaných novinách. Spišská Nová Ves sa v tomto období v novinách Tatry i v ďalších regionálnych týždenníkoch označovala pod názvom Nová Ves, teda v skrátenej forme. Bola vtedy mestom so zriadeným magistrátom.

⁶ FOLGENS, Cornel: *Pozvanie*. In: Tatry, 31. mája 1919, roč. 1., č. 17, s. 6.

Tomuto prvému zasadnutiu nového Správneho výboru mesta Spišská Nová Ves 31. mája 1919 sa venoval aj nemecký týždenník Karpathen-Post v 23. čísle z roku 1919, keď uviedol, že to bolo prvé zasadnutie mestského zastupiteľstva s novovymenovanými slovenskými členmi. Rokovacím jazykom bola slovenčina a maďarčina.⁷

Na zasadnutí Správneho výboru mesta Spišská Nová Ves 15. októbra 1919 schválili jeho členovia niekoľko dôležitých bodov. Ulice v meste mali byť označené podľa amerického vzoru rímskymi číslami. Mestské kúpele dostal do prenájmu Jakub Thern za 3 300 Kč ročne, mestskú Redutu dostal na 10 rokov do nájmu Eugen Demjén za 18 000 Kč ročne. V dome patriacom Júliusovi Trenbovi chcelo mesto postaviť 4 byty za 32 000 Kč a prenajímať ich. Cena hrobových miest sa zvýšila o 100 %.⁸

Spoločensko-politický vývoj v novej republike priniesol do konca roku 1919 ďalšie personálne zmeny v mestskej samospráve Spišskej Novej Vsi. Zmeny sa udiali na jeseň roku 1919 – na začiatku novembra 1919 požiadal mešťanosta Kornel Folgens spišského župana Rumanna o pracovnú dovolenku, pričom jeho právnym zástupcom v čase jeho neprítomnosti v úrade bol poslanec mestského zastupiteľstva a hospodársky radca Elemír Vollaý. Lesný radca Fridrich Retter zo zdravotných dôvodov žiadal o prepustenie do penzie. Na miesto hlavného mestského notára nastúpil Imrich Bolčík z Hoštovic a mestským inžinierom (dobovo mernikom) sa stal Václav Holý z Prahy. Za mestského účtovníka vymenovali Andreja Kubíka a mestským gazdom sa stal Jozef Kuchár.⁹

Na zasadnutí Správneho výboru mesta Spišská Nová Ves 20. decembra 1919 zložili predpísanú úradnú prísahu nový hlavný mestský notár Imrich Bolčík a nový mestský policajný kapitán František Materna. Členovia výboru schválili prenájom Reduty, pričom nájomník E. Demjén bol povinný zabezpečiť potrebné miestnosti v Redute pre spolok Štefánikova Beseda. Maďarásov park dostal do prenájmu A. Mikler za 400 Kč ročne. Dovolenka mešťanostu K. Folgensa bola predĺžená do 28. februára 1920. Pre redakciu novín Tatry odhlasovali prítomní ročnú sumu 8 000 Kč, pričom z každého čísla mali odovzdať 40 exemplárov pre magistrát mesta Spišská Nová Ves. Všetkým zamestnancom mesta vzhľadom na všeobecnú drahotu schválili ako mimoriadny dar po dvoch kubických metroch dreva z mestského lesa a pre každého člena rodiny 100 Kč, okrem toho dostal každý úradník mesta

⁷ V tomto nemeckom týždenníku používali aj v poprevratovom období naďalej termín Stadtvertretung, teda mestské zastupiteľstvo, hoci išlo o spomínaný dočasný Správny výbor. Pozri Karpathen-Post, 7. júna 1919, roč. 40., č. 23, s. 5.

⁸ Karpathen-Post, 1. novembra 1919, roč. 40., č. 44, s. 3.

⁹ Tatry, 15. novembra 1919, roč. 1., č. 36, s. 6.

500 Kč, ďalší zamestnanci nižších tried od 400 po 100 Kč. Zástupcovia mesta schválili tiež premenovanie 31 ulíc v Spišskej Novej Vsi a diskutovali aj o prípadnej zmene názvu mesta (verzie Igllov, Nová Ves, Ihlava). Na záver prijali členovia správneho výboru jednohlasne rezolúciu, v ktorej protestovali proti rozvratným pohybom smerujúcim proti celistvosti Československej republiky a vyslovili sa za jej „nerozdielnu jednotu“.¹⁰

V regionálnych novinách zverejňovali aj rozpočet mesta Spišská Nová Ves (vypracovával ho mestský účtovník), ktorý podľa § 125 XXII. zák. čl. z roku 1886 musel byť zverejnený. Schvaľoval ho okresný výbor. Rozpočet mesta na rok 1920 bol nasledovný: príjmy 3 895 791,65 Kč, výdavky 3 894 950,57 Kč.¹¹ Rozpočet bol prístupný k nahliadnutiu pre verejnosť v kancelárii mestského účtovníka od 24. marca 1920 v dĺžke 15 dní.¹² Návrh rozpočtu mesta na rok 1921: príjmy 4 796 752,95 Kč, výdavky 4 993 507,60 Kč.¹³ Tento návrh rozpočtu na rok 1921 schválili poslanci mestského zastupiteľstva na rokovaní 25. a 26. februára 1921.¹⁴ Záverečné účty (uzavretie rozpočtu) za roky 1920 a 1921 schválili poslanci mestského zastupiteľstva 25. augusta 1921, pričom boli k nahliadnutiu pre verejnosť počas 15 dní.¹⁵ Plán rozpočtu mesta na rok 1923 predstavovali tieto čísla: príjmy 3 927 402 Kč, výdavky 3 926 164 Kč.¹⁶ Rozpočet na rok 1924: príjmy 6 231 123,21 Kč, výdavky 6 056 457,96 Kč, mimoriadne príjmy 219 666,13 Kč, mimoriadne výdavky 169 400 Kč, prebytok 224 931,68 Kč.¹⁷ Rozpočet na rok 1925 bol vyrovnaný, keď výdavky i príjmy boli

¹⁰ *Správny výbor mesta Novej Vsi*. In: Tatry, 3. januára 1920, roč. 2., č. 1, s. 3. Karpathen-Post, 27. decembra 1919, roč. 40., č. 52, s. 3.

¹¹ Mierne odlišné čísla sa uvádzali na rokovaní Správneho výboru mesta Spišská Nová Ves 30. apríla 1920, keď príjmy boli 3 895 797,65 Kč, výdavky 4 188 568,66 Kč, schodok sa mal pokryť z dane zo zábav, 100 % zvýšenia poplatkov za odber vody a ohňa (napr. pri hasení požiarov), z poplatkov za členstvo v mestskom zväze slovenských miest a 100 % komunálneho príplatku. Pozri Karpathen-Post, 22. mája 1921, roč. 41., č. 21, s. 3.

¹² Tatry, 2. apríla 1920, roč. 2., č. 14, s. 11.

¹³ Tatry, 28. januára 1921, roč. 3., č. 4, s. 3.

¹⁴ Tatry, 18. marca 1921, roč. 3., č. 11, s. 4.

¹⁵ Tatry, 9. septembra 1921, roč. 3., č. 36, s. 4.

¹⁶ Karpathen-Post, 23. decembra 1922, roč. 43., č. 51, s. 3. Rok 1923 skončil s prebytkom 724 494 Kč.

¹⁷ Podtatranská Slovač, 16. mája 1924, roč. 2., č. 21, s. 3. Podrobne je rozpočet mesta Spišská Nová Ves na rok 1924 rozpisovaný v článku *Rozpočet Spišskej Novej Vsi na rok 1924*. In: Podtatranská Slovač, 23. mája 1924, roč. 2., č. 22, s. 1. Zaujímavosťou tohto rozpočtu bola skutočnosť, že dlžníkom mesta Spišská Nová Ves bol ešte stále maďarský štát, ktorý dlhoval mestu 16 199 Kč za kasárne, vojenské cvičebné priestory a strelnicu, 7 440 Kč za ľudovú školu a 7 550 Kč za platy policajných úradníkov. Porovnaj *Rozpočet Spišskej Novej Vsi na rok 1924*. In: Republikán župy Podtatranskej,

4 843 663,06 Kč.¹⁸ Plán rozpočtu na rok 1926: obe položky boli vyrovnané – príjmy i výdavky činili 3 959 551,29 Kč.¹⁹ Rozpočet na rok 1927 bol opäť vyrovnaný, ale už podstatne vyšší – príjmy i výdaje boli 7 218 303,75 Kč.²⁰ V roku 1928 bol opäť vyrovnaný mestský rozpočet: príjmy i výdaje predstavovali sumu 8 685 975,53 Kč.²¹ Rozpočtový plán na rok 1929 rátal opäť s vyrovnanými príjmami i výdavkami vo výške 15 316 887,74 Kč, pričom z toho mimoriadne výdavky boli 9 837 509 Kč a mimoriadne príjmy 8 000 000 Kč.²²

Činnosť mestského zastupiteľstva v Spišskej Novej Vsi nebola v sledovanom medzivojnovom období bezproblémová, práve naopak. Súperili tu politické strany i jednotlivci o priazeň svojich voličov – spoluobčanov, politické i osobné spory neboli výnimkou. Prvýkrát bola napätá situácia na zasadnutí správneho výboru 18. septembra 1920. „Zásluhu“ na tomto napätí mali podľa novín Tatry zástupcovia robotníkov, ktorí *preukázali veľkú krátkozrakosť a neskúsenosť...*²³ Na žiadosť pobočky Čs. sociálnodemokratickej strany v Spišskej Novej Vsi sa zišiel vtedy Správny výbor mesta Spišská Nová Ves na mimoriadnom zasadnutí. Program sa skladal z troch návrhov členov Čs. sociálnodemokratickej strany. V úvode podal návrh František Peller o prídelení múky pre mestských zamestnancov, ktorý bol po diskusii schválený. Druhý návrh sociálnych demokratov sa týkal bytovej otázky, keď navrhoval riešiť núdzu o byty na úkor občianskych kasín (ich priestory mali byť prestavané na byty) a obsahoval i ďalšie riešenia bytovej otázky v meste. Tento návrh vyvolal tiež búrlivú diskusiu, pričom nakoniec prítomní hlasovali po jednotlivých bodoch návrhu a väčšinou ich schválili. Tretí návrh sociálnych demokratov sa týkal zmeny

---

18. mája 1924, roč. 6., č. 20, s. 2 – 3; tiež *Igloer Nachrichten. Städtische Generalversammlung*. In: Karpathen-Post, 10. mája 1924, roč. 45., č. 19, s. 2.

¹⁸ Podtatranská Slovač, 27. februára 1925, roč. 3., č. 10, s. 3. Plánovaný rozpočet na rok 1925 pozri *Igloer Nachrichten. Der Haushaltungsplan der Stadt Iglo...* In: Karpathen-Post, 7. februára 1925, roč. 46., č. 6, s. 2 – 3.

¹⁹ *Igloer Nachrichten. Der Haushaltungsplan...* In: Karpathen-Post, 28. novembra 1925, roč. 46., č. 48, s. 3.

²⁰ Podtatranská Slovač, 12. februára 1927, roč. 5., č. 7, s. 3. Tiež *Igloer Nachrichten. Städtische Vollversammlung*. In: Karpathen-Post, 22. januára 1927, roč. 48., č. 4, s. 3. Plánovaný rozpočet bez mimoriadnych výdavkov na rok 1927 bol vyrovnaný: príjmy i výdavky boli 4 014 332,91 Kč. Podľa *Der ordentliche Haushaltungsplan der Stadt Iglo...* In: Karpathen-Post, 22. mája 1926, roč. 47., č. 21, s. 3.

²¹ Podtatranská Slovač, 24. decembra 1927, roč. 5., č. 52, s. 3 – 4; Karpathen-Post, 17. decembra 1927, roč. 48., č. 51, s. 4.

²² *Igloer Nachrichten. Der Haushaltsplan der Stadt Iglo...* In: Karpathen-Post, 1. decembra 1928, roč. 49., č. 48, s. 6.

²³ Tatry, 24. septembra 1920, roč. 2., č. 39, s. 2.

počtu zástupcov jednotlivých politických strán v školskej stolici, samozrejme v prospech sociálnych demokratov. Do novej školskej stolice boli zvolení za sociálnych demokratov Kalmán, Kálmár, Podolinský, Toppercer, Kacvinský, Peller, Erchavec, Jasečko, z iných politických strán Bacsányi, Dr. Teschler, Puskár, Paksy, ako len registrovaní (evidovaní) členovia Hornicsek a Hruky.²⁴

Magistrát Spišskej Novej Vsi organizoval v poprevratových rokoch aj oslavy vzniku republiky 28. októbra. Pri druhom výročí zvolal úrady a školy z mesta na 5. októbra 1920, aby sa dohodli na programe osláv 28. októbra 1920.²⁵ Neskoršie v 20. rokoch už tieto oslavy organizovali kultúrne spolky (Štefánikova beseda, potom miestny odbor Matice slovenskej a neskôr okresný osvetový zbor).

V dňoch 19. a 20. decembra 1920 sa uskutočnil v Spišskej Novej Vsi kongres zástupcov slovenských miest (miest so zriadeným magistrátom), čo bolo významné stretnutie zástupcov slovenských mestských samospráv v poprevratovom období. Za predsedu kongresu zvolili mešťanosta Zvolena Dr. O. Rosenauera. Prítomní zástupcovia slovenských miest založili Zväz miest pre Slovensko a prijali tri rezolúcie, v ktorých žiadali prijať opatrenia na podporu rozvoja miest, najmä v legislatívnej, hospodárskej a obchodnej sfére.²⁶

V lete 1921 sa rozvinula diskusia o sídle novej Podtatranskej župy. Existovali snahy niektorých činníkov mesta Spišská Nová Ves, aby sa práve ich mesto stalo sídlom spomínanej novej župy.²⁷ Aj po niekoľkých týždňoch či dokonca mesiacoch, keď bolo dávno rozhodnuté o sídle Podtatranskej župy, sa v spišskom maďarskom týždenníku Szepesi Lapok objavovali články, ktoré sa snažili dokázať, že sídlo novej župy patrí na Spiš (do Levoče alebo Spišskej Novej Vsi). Podobné články sa objavili už v máji

---

²⁴ Karpathen-Post, 2. októbra 1920, roč. 41., č. 40, s. 3.

²⁵ Tatry, 8. októbra 1920, roč. 2., č. 41, s. 2.

²⁶ Bližšie o kongrese pozri *Kongres miest na Slovensku v Spiš. Novej Vsi*. In: Tatry, 24. decembra 1920, roč. 2., č. 52, s. 1 – 3. Taktiež Karpathen-Post, 1. januára 1921, roč. 42., č. 1, s. 3.

²⁷ K tomu pozri bližšie článok: VOLLAY, Elemír: *Mesto Nová Ves ako sídlo novej župy*. In: Tatry, 1. júla 1921, roč. 3., č. 26, s. 1 – 2. O sídlo župy usilovali najmä Liptovský Svätý Mikuláš, Spišská Nová Ves a Levoča. Pozri tiež článok *Župná anketa (porada) za sídlo novej Podtatranskej župy...* In: Tatry, 16. septembra 1921, roč. 3., č. 37, s. 1 – 2. K tomu tiež krátky článok *O sídlo podtatranskej veľkej župy...* In: Tatry, 21. apríla 1922, roč. 4., č. 16, s. 2. Na strane Liptovského Sv. Mikuláša bol zákon, ktorý tvrdil, aby sídlom župy bolo starobylé slovenské mesto, pre Spišskú Novú Ves bola zase výhodou centrálna poloha a Levoča mala vybudovanú úradnú štruktúru a výborné bytové podmienky. Je známe, že nakoniec z tohto „boja“ o sídlo Podtatranskej župy vyšiel víťazne Liptovský Svätý Mikuláš.

1920 v nemeckom týždenníku *Karpathen-Post*²⁸ a potom aj v denníkoch *Slovák*, *Slovenský denník* a *Lidové noviny*.²⁹

Ďalšie zasadnutia Správneho výboru mesta Spišská Nová Ves v roku 1921 uverejnili len v týždenníku *Karpathen-Post*, a to iba 18. marca³⁰ a 4. mája,³¹ hoci sa konali pravdepodobne už vtedy každý mesiac. V jediných slovenských novinách na Spiši Tatry tieto zasadnutia vôbec neuvádzali. Z tohto dôvodu činnosť mestskej samosprávy v Spišskej Novej Vsi v tomto roku nemožno na základe novinových článkov a správ úplne opísať a analyzovať.

Činnosť samosprávy mesta Spišská Nová Ves, ako sme uviedli vyššie, môžeme najlepšie a najpodrobnejšie skúmať na základe uverejnených správ a článkov z jednotlivých zasadnutí mestského zastupiteľstva (boli prístupné aj verejnosti, časť rokovacej sály pre verejnosť sa vtedy nazývala galéria) a mestskej rady.³² V tejto súvislosti uverejňovali v regionálnych novinách na začiatku 20. rokov väčšinou krátke správy s jednotlivými bodmi programu konkrétneho zasadnutia, ktoré poslanci prerokovávali. Od polovice 20. rokov boli tieto správy, resp. články podrobnejšie a zachytávali takmer všetky prerokovávané body programov zasadnutí, preto nemôžeme všetky opísať

²⁸ *Igló als Komitatsitz-filiale*. In: *Karpathen-Post*, 22. máj 1920, roč. 41., č. 21, s. 3.

²⁹ Napísal ich podľa týždenníka *Republikán župy Podtatranskej* „istý pán z Novej Vsi“, kde k tomu uviedli: *Články sú všetky z Novej Vsi písané a dôvody nášmu čitateľstvu už dobre známe. Zaoberať sa nápadmi je škoda. Presvedčení sme, že jarné sniežko nie len zamrznuté úbočia našich Tatier, ale aj povrchné dôvody, slávuchtivosť, a ambíciu istého pána z Novej Vsi roztopia. Pozri Nová Ves ešte neustále bojuje*. In: *Republikán župy Podtatranskej*, 11. marca 1923, roč. 5., č. 10, s. 3.

³⁰ Na tomto zasadnutí sa prerokovávala zmluva s firmou *Reiner&Mandula* o nákupe dreva zo strany mesta a schválený bol prenájom mestskej vápenky pre Juraja Šefčíka. *Karpathen-Post*, 26. marca 1921, roč. 42., č. 13, s. 3.

³¹ Toto zasadnutie prinieslo rozhodnutie o predaji reziva z pily v Hnilci súkromníkovi M. Goldbergerovi, stanovili sa podmienky prenájmu Hnilcekej pily a poslanci rozhodli aj o predaji žrdoviny firme *Danubia* – drevárska spoločnosť a Jánovi Mojšovi. *Karpathen-Post*, 14. mája 1921, roč. 42., č. 20, s. 5.

³² V tejto súvislosti je potrebné upozorniť na zmeny v terminológii samosprávnych orgánov mesta: do obecných volieb v roku 1923, najmä v rokoch 1919 a 1920, sa používal pre zastupiteľský zbor mesta Spišská Nová Ves názov správny výbor mesta, v tlači v rokoch 1921 – 1922 používali opäť termín mestské zastupiteľstvo (do zátvorky uvádzame správny výbor mesta). Po prijatí reformy, ktorá od roku 1923 mestá so zriadeným magistrátom deformovala na veľké obce so zriadeným magistrátom (platilo to aj pre Spišskú Novú Ves), používame pojem obecné zastupiteľstvo, resp. obecná rada, v zátvorkách pre zrozumiteľnosť uvádzame aj pôvodné predreformné názvy mestské zastupiteľstvo, resp. mestská rada. V druhej polovici 20. rokov po voľbe Jozefa Bacsányiho za starostu mesta (1926 – 1929) sa opäť používajú termíny mestské zastupiteľstvo a mestská rada.

a analyzovať a zameriame sa len na dôležitejšie body programov zasadnutí či niektoré búrlivejšie zasadnutia, kde sa riešili niektoré problémové otázky či krízy v činnosti samosprávnych mestských orgánov.

Je potrebné v tejto súvislosti poznamenať, že tieto programy zasadnutí mestského zastupiteľstva i mestskej rady sa začali uverejňovať v regionálnych periodikách pravidelne až od roku 1922, preto činnosť mestskej samosprávy v Spišskej Novej Vsi v poprevratových rokoch 1919 až 1921 nie je možné z novín úplne spracovať a následne kriticky zhodnotiť.

Prvá správa s úplným programom zasadnutia mestského zastupiteľstva, resp. Správneho výboru mesta Spišská Nová Ves bola uverejnená v týždenníku Tatry 13. januára 1922. Vtedy bolo na programe 20 bodov.³³ Zasadnutia mestského zastupiteľstva sa uskutočňovali v 20. rokoch vo veľkej dvorane mestského domu (radnice). Ďalšie zasadnutie sa uskutočnilo 23. februára 1922 o 15.00 hod., pričom na programe bolo schvaľovanie rozpočtu na rok 1922, pričom veľké vzrušenie u poslancov vyvolali obecné prirážky vo výške 250 %.³⁴

Začiatkom februára 1922 uverejnili v nemeckých novinách Karpathen-Post článok o budúcom novom mešťanostovi Spišskej Novej Vsi, ktorým sa mal stať o niekoľko dní Jozef Bacsányi.³⁵ Táto predpoveď nemeckého týždenníka sa nepotvrdila a nezrealizovala, lebo Bacsányi sa síce stal starostom Spišskej Novej Vsi, ale až o niekoľko rokov neskôr. Tým, že K. Folgens bol na dlhodobej dovolenke a bolo málo pravdepodobné, aby sa vrátil do úradu mešťanostu, a jeho zástupca E. Volla si tiež zobral dovolenku a potom bol menovaný za štátneho učiteľa a neskôr za školského inšpek-

---

³³ Napr. záverečné účty mestskej sirotskej pokladne na rok 1920, schválenie príspevku pre župnú nemocnicu Gustava Hermanna, náklady na kurz mestských úradníkov a zamestnancov či reorganizácia mestského policajného úradu. Pozri Tatry, 13. januára 1922, roč. 4., č. 2, s. 3.

³⁴ Na začiatku zasadnutia v prvom bode sa poslanci venovali ešte aj rozpočtu z roku 1920. Pozri Tatry, 17. februára 1922, roč. 4., č. 7, s. 3. Taktiež Karpathen-Post, 4. marca 1922, roč. 43., č. 9, s. 2.

³⁵ Článok sa začína oznamom o blízkom nástupe J. Bacsányiho do funkcie mešťanostu Spišskej Novej Vsi: *Wie wir aus gut unterrichteter Quelle erfahren, dürfte das Bürgermeisteramt in Igló in einigen Tagen neu besetzt werden. Zu diesem wichtigen Posten soll der gewesene Bürgerschuldirektor und jetziger Leiter der Ludova Banka in Igló, Josef Bacsányi auserkoren sein...* Pozri *Der neue Bürgermeister in Igló*. In: Karpathen-Post, 4. februára 1922, roč. 43., č. 5, s. 4. Tento článok vyvolal reakciu slovenského týždenníka Tatry, ktorý si neprial za mešťanostu Bacsányiho (považovali ho za maďaróna, o ktorom ľudia v Spišskej Novej Vsi, teda nie v Igló, ako písali v Karpathen-Post, nič nevedeli). K tomu vid' *Die verärgerte „Tatry“*. In: Karpathen-Post, 18. februára 1922, roč. 43., č. 7, s. 2.

tora,³⁶ vznikla určitá kríza v súvislosti s obsadením postu nového starostu mesta.³⁷ V slovenskej i nemeckej tlači sa predbežne uvažovalo o rôznych kandidátoch (J. Bacsányi, JUDr. A. Friedmann, Ing. V. Holý).

Mestská samospráva v Spišskej Novej Vsi tak zažívala na jar 1922 prvú vážnejšiu krízu. Týkala sa tentoraz obsadenia postu starostu mesta, pričom hospodárenie mesta a jeho financie sa ocitli tiež v krízovom stave (svedectvom toho boli vysoké obecné prirážky v tom roku). Kríza pomaly pokračovala aj v ďalších rokoch, čoho dôkazom je vyšší počet mimoriadnych zasadnutí mestského (obecného) zastupiteľstva v rokoch 1922 – 1925, kedy bolo potrebné promptne riešiť vážnejšie záležitosti v činnostiestskej samosprávy.

Jedno z prvých takýchto mimoriadnych zasadnutí sa uskutočnilo 24. marca 1922, keď mali poslanci riešiť zastupovanie mešťanostu Kornela Folgensa, ktorý bol na dlhodobej dovolenke. Zastupoval ho medzitým Elemír Volla, ako sme už uviedli, ktorý žiadal trojtýždňovú zdravotnú dovolenku, pričom zastupovať vo funkcii námestníka mešťanostu ho mal Ing. Václav Holý,³⁸ čo poslanci odsúhlasili. Hlavnou snahou Ing. V. Holého bolo dať do poriadku hospodárenie a financie mesta,³⁹ k čomu mala slúžiť pôžička v Mestskej sporiteľni pražskej, ktorú uzavrel Holý v Bratislave na stretnutí so správnou radou tejto sporiteľne⁴⁰ niekedy na konci júna 1922.

Správy či články zo zasadnutí jednotlivých mestských komisií sa v regionálnej tlači neuverejšňovali, no občas redakcie novín urobili výnimku

---

³⁶ V Karpathen-Post bol E. Volla značne kritizovaný za obdobie svojho „vládnutia“ v Spišskej Novej Vsi vo funkcii zástupcu mešťanostu K. Folgensa v poprevratovom období, a to najmä za neoprávnené vyberanie peňazí z mestskej pokladne a za nacionálnu neznášanlivosť a rozvrat v národnostných vzťahoch v meste. *Die Einwohnerschaft Iglos atmet erleichtert auf, denn Volla war es, der seit dem Umsturze das einträchtige, friedliche Zusammenleben der Bürger zerstört und die nationalistischen Hetzereien heraufbeschworen hatte...* Pozri *Endlich erlöst!* In: Karpathen-Post, 4. novembra 1922, roč. 43., č. 44, s. 3.

³⁷ K tomu napr. článok *Bürgermeister Krise in Iglo*. In: Karpathen-Post, 18. marca 1922, roč. 43., č. 11, s. 4.

³⁸ Tatry, 24. marca 1922, roč. 4., č. 12, s. 3. Pozri aj *Der Bürgermeister für drei Wochen oder: viel Lärm um nichts*. In: Karpathen-Post, 25. marca 1922, roč. 43., č. 12, s. 1 – 2.

³⁹ K snahe Holého pozri napr. článok *Der Haushaltsplan der Stadt Iglo...* In: Karpathen-Post, 29. apríla 1922, roč. 43., č. 17, s. 4. O finančnom hospodárení mesta, najmä zvýšených nájmoch (napr. z horného Hospodárskeho domu či z mestských kúpeľov), ziskoch z predaja alkoholu (výčapnícku licenciu v meste malo až 42 živnostníkov) a tým vyšších ziskoch pre mesto pozri zaujímavý článok *Igloer städtische Angelegenheiten*. In: Karpathen-Post, 10. júna 1922, roč. 43., č. 23, s. 2.

⁴⁰ *Günstige Anleihe der Stadt Iglo (?)*. In: Karpathen-Post, 8. júla 1922, roč. 43., č. 27, s. 4.

pri dôležitejších zasadnutiach, napr. zverejnili spoločné zasadnutie právnej a finančnej komisie mesta zo 4. septembra 1922, kedy členovia týchto komisií prerokovávali 5-miliónovú pôžičku mesta v Mestskej sporiteľni pražskej.⁴¹

V novembri 1922 sa začali objavovať v nemeckej regionálnej tlači články o novej reforme verejnej a štátnej správy a územno-správneho členenia v Československu v podobe nového župného zákona (zákon č. 126/1920 Zb. z. a n.), ktorý začal platiť na Slovensku od začiatku roku 1923⁴² a značne ovplyvnil aj mestskú samosprávu. Väčšina miest so zriadeným magistrátom bola degradovaná na tzv. veľké obce, medzi nimi i Spišská Nová Ves, mestami so zriadeným magistrátom boli na Slovensku odvtedy len Bratislava a Košice. Novým prvkom vo verejnej správe a partnerom samosprávnych orgánov „veľkej obce“ Spišskej Novej Vsi sa stal okresný úrad na čele s okresným náčelníkom so sídlom v samotnej Spišskej Novej Vsi a Župný úrad na čele so županom v Liptovskom Sv. Mikuláši. Zmenila sa i terminológia – mešťanosta bol nahradený starostom mesta.

V tejto súvislosti boli zverejnené mená niektorých pracovníkov Mestského úradu v Spišskej Novej Vsi, z ktorých niektorí mali byť preradení z mestskej samosprávy na iné miesta v štátnej správe, čím malo dôjsť k zníženiu počtu pracovníkov Mestského úradu v Spišskej Novej Vsi v dôsledku degradácie mesta na „veľkú obec“. Do štátnej služby mali byť preradení právnici mestského úradu, a to právny radca (zástupca) magistrátu JUDr. Ervín Jantner a druhý notár JUDr. Alexander Friedmann, ďalej vrchný notár Imrich Bolčík, daňový úradník Adalbert Kozár a exekútor Michal Buchstabierer. Mestský právny zástupca JUDr. Adalbert Forberger mal byť penzionovaný. V službách mesta zostali notár magistrátu JUDr. Gejza Faix, vedúci matriky Wilhelm Lázár, úradníci učtárne Jozef Kozár a Ján Novák, ďalej mestský lekár MUDr. Václav Marsa (ďalší lekár MUDr. Max Ujtelky mal byť prepustený) a zverolekár Eugen Késmársky, úradníci oddelenia finančného správy pokladník Ludvík Podolinský, kontrolór Adalbert Strážnický i ďalší mladší kancelársky personál. Vedúci učtárne Arpád Weisz a vedúci kancelárie Jozef Boldrinyi mali byť prepustení zo služieb mesta. Mestský stavebný úrad viedol vtedajší zástupca starostu mesta (poverený vedením mesta) a neskorší starosta Ing. Václav Holý, na čele mestského

⁴¹ V tejto pôžičke urobili len menšie nám neznáme úpravy. Pozri Karpathen-Post, 16. septembra 1922, roč. 43., č. 37, s. 4.

⁴² ŠUCHOVÁ, Xénia: *Problémy organizácie politickej správy na Slovensku v predmníchovskej republike*. In: Slovensko v Československu (1918 – 1939). Ed. Milan Zemko a Valerián Bystrický. Bratislava, s. 103 a n.

lesníckeho úradu bol Rudolf Estefányi, ktorý neskôr v rámci realizácie reformy musel svoj úrad presťahovať mimo mesta do Novoveskej Huty. Mestská polícia bola zavedením župného zákona poštátnená, resp. bola zriadená jej expozitúra a jej vedúci František Materna mal odísť do Bratislavy do štátnej služby, ale jeho zástupca Ferdinand Zavalidroga mal zostať v Spišskej Novej Vsi, no nakoniec mal byť aj on prepustený zo služieb mestskej samosprávy. Hospodárenie mesta sa dostalo pod kontrolu okresného úradu.⁴³

Župný radca JUDr. Otto Vrchovský otvoril predpoludním 4. decembra 1922 zasadnutie mestského zastupiteľstva (správneho výboru mesta), na ktorom volili nového starostu mesta. Stal sa ním Ing. Václav Holý,⁴⁴ dovtedajší zástupca starostu, za jeho zástupcov zvolili Imricha Windta (kresťanský socialista) a Alexandra Hubu (národný socialista).⁴⁵ Členmi obecnej rady (predtým mestská rada) sa stali František Peller, Štefan Kacvinský, Edmund Lelek, Berthold (Bernard) Weiss (všetci sociálni demokrati), JUDr. Anton Teschler, JUDr. Elemér Marschalko (obaja kresťanskí socialisti) a Michal Kručko (agrárnik, resp. republikán).⁴⁶ Prvé zasadnutie tejto novej obecnej rady sa konalo 12. decembra 1922.

Zasadnutie obecného (mestského) zastupiteľstva 23. februára 1923 otvoril vtedajší starosta mesta Ing. Václav Holý, ktorý predniesol smútočný prejav za ministra financií Dr. Aloisa Rašína, ktorý podľahol následkom atentátu. Potom začal pracovný program zasadnutia: najprv poslanci rokovali o novom organizačnom štatúte mesta, potom schvaľovali príjmy mestských zamestnancov a úradníkov podľa nového zákona, ktorý mal platiť od 1. marca 1923. Prebytoční úradníci a zamestnanci mali byť prepustení alebo penzionovaní.⁴⁷ Hlavný mestský právny zástupca JUDr. A. Forberger mal byť penzionovaný, ale mal ďalej čiastočne pracovať v tejto funkcii maximálne

---

⁴³ *Igloer Nachrichten. Die Durchführung der neuen Verwaltungsreform.* In: Karpathen-Post, 18. novembra 1922, roč. 43., č. 46, s. 2, a tiež *Hangen und Bangen am Igloer Stadthause.* In: Karpathen-Post, 20. januára 1923, roč. 44., č. 3, s. 2; *Igloer Nachrichten. Beamtenentlassungen.* In: Karpathen-Post, 3. februára 1923, roč. 44., č. 5, s. 2.

⁴⁴ Podporili ho nielen národní socialisti či sociálni demokrati, ale aj kresťanskí socialisti a židia.

⁴⁵ Alexander Huba patrila už po obecných voľbách roku 1923 k sociálnym demokratom. Je možné, že k nim prestúpil, alebo pravdepodobnejšie je to, že v Karpathen-Post uverejnili chybné politické zaradenie pri jeho mene.

⁴⁶ *Igloer Nachrichten. Die Starostaanwahl in Iglo.* In: Karpathen-Post, 9. december 1922, roč. 43., č. 49, s. 1 – 2.

⁴⁷ Časť z nich potom odišla koncom marca a druhá časť koncom decembra 1923 s trojmesačným odstupným.

6 rokov, čo mala byť pre neho finančná kompenzácia k penzii do výšky 18 000 Kč ročne. Právny zástupca mesta, resp. teraz „veľkej obce“ Spišskej Novej Vsi JUDr. Ervin Jantner mal byť prepustený zo služieb mesta od 1. júla 1923, vedúci učtarne Arpád Weisz od 31. decembra 1923. S trojmesačným odkladom boli prepustení Aurel Bogsch a detektív Otto Stopko, pracovníčky mestskej detskej škôlky Etta Wagnerová a Edita Retterová dostávali polovičnú mzdu do 1. septembra 1923. Bývalý policajný kaprál František Kovács (Kováč) dostal „najvyššie“ miesto v mestskej službe – stal sa zvonárom na veži veľkého rímskokatolíckeho kostola. Ďalej zvolili poslanci členov finančnej komisie a vybavili ešte niekoľko ďalších úradných záležitostí.⁴⁸

Zástupcovia mesta Spišská Nová Ves či jeho zamestnanci sa obracali v sledovanom období s prosbami a memorandami aj priamo na československú vládu a jej ministerstvá. Približne v marci 1923 poslali zamestnanci mesta protestné memorandum na ministerstvo financií proti stopercentnému vymeraniu dane z príjmu.⁴⁹ V roku 1923 žiadali vládu o cestné („automobilové“) spojenie Spišskej Novej Vsi s Rožňavou, dokiaľ tam nebude postavená železničná trať a žiadali taktiež založenie štátnej obchodnej školy v Spišskej Novej Vsi.⁵⁰

Na začiatku 20. rokov sa diskutovalo o potrebe zmeniť názov mesta Spišská Nová Ves, resp. vtedy používaný názov Nová Ves (zástancom zmeny názvu vadilo pomenovanie mesta Ves). Prvá vážna snaha zástupcov mesta v tomto smere sa uskutočnila na jar 1920, keď žiadali ministra s plnou mocou pre správu Slovenska, aby schválil zmenu názvu mesta zo Spišská Nová Ves na Igllov. Ten však ich žiadosti približne v apríli 1920 nevyhovel.⁵¹ Diskusia i snahy o zmenu názvu potom pokračovala a vyvrcholila v roku 1923,⁵² keď o zmene názvu mesta diskutovali opäť poslanci v mestskom (obecnom) zastupiteľstve. Tí nechali rozhodnutie na zvláštnu komisiu pri ministerstve vnútra, ktorá sa zaoberala historickým pomenovaním miest.⁵³ Nakoniec sa názov mesta nezmenil.

⁴⁸ *Zo Spišskej Novej Vsi*. In: Republikán župy Podtatranskej, 4. marca 1923, roč. 5., č. 9, s. 1. Pozri tiež *Igloer Nachrichten. Städtische Generalversammlung*. In: Karpathen-Post, 3. marca 1923, roč. 44., č. 9, s. 1.

⁴⁹ Karpathen-Post, 7. apríla 1923, roč. 44., č. 14, s. 1.

⁵⁰ Republikán župy Podtatranskej, 20. mája 1923, roč. 5., č. 20, s. 3.

⁵¹ Karpathen-Post, 8. mája 1920, roč. 41., č. 19, s. 3.

⁵² O tom bližšie dlhší článok, v ktorom autor uviedol tri dôvody na zmenu názvu: ŠLOSAR, Václav: *Pred zmenou názvu mesta Spišská Nová Ves*. In: Republikán župy Podtatranskej, 15. júla 1923, roč. 5., č. 28, s. 1 – 2.

⁵³ Republikán župy Podtatranskej, 29. júla 1923, roč. 5., č. 30, s. 3.

Mestské samosprávy ovplyvňovali najviac výsledky obecných volieb, ktoré sa uskutočnili v medzivojnovom období prvýkrát na Slovensku roku 1923. Podľa ich výsledkov nadobúdali zloženie mestské zastupiteľstvá a ďalšie orgány mestských samospráv (mestské rady, komisie). V meste Spišská Nová Ves v obecných voľbách v septembri 1923 bolo odovzdaných spolu 5 173 hlasov, pričom zvíťazila Slovenská ľudová strana (získala 15 mandátov v mestskom zastupiteľstve), na druhom mieste sa umiestnila Československá sociálnodemokratická strana (7 mandátov)⁵⁴ a tretí boli maďarskí kresťanskí socialisti (6 mandátov). Ďalšie strany zaostali – zástupcovia Židovskej strany (3 mandáty), republikáni (agrárnici) a komunisti získali 2 mandáty, československí socialisti 1 mandát a bez poslancov zostali československí národní demokrati a zástupcovia Živnostenskej strany.⁵⁵

Po týchto septembrových obecných voľbách roku 1923, keď bol za starostu mesta 1. októbra 1923 zvolený Martin Faith z najsilnejšej Slovenskej ľudovej strany, jeho zástupcami sa stali Imrich Windt (Kresťansko-sociálna strana) a Jozef Kacvinský (Čs. sociálno-demokratická strana), začali užšie spolupracovať v spišskonovoveskom mestskom zastupiteľstve slovenskí ľudáci s maďarskými kresťanskými socialistami. Boli to príslušníci opozičných politických strán voči oficiálnej politike štátotvorných politických subjektov, ktoré mali v mestskom zastupiteľskom zbore len 10 mandátov, kým opozičné strany mali až 21 mandátov (bez 2 komunistických mandátov a bez 3 židovských mandátov, ktorí boli tiež skôr opoziční). Nasledujúce roky priniesli preto napätie a konflikty v mestskom zastupiteľstve, čo sa prejavilo najmä v rokoch 1924 až 1926. Mestský parlament Spišskej Novej Vsi s prevahou opozičných slovenských ľudákov bol kritizovaný najmä zo strany agrárnikov (republikánov), napr. na stránkach týždenníkov Podtatranská Slovač a Republikán župy Podtatranskej, ktoré patrili práve agrárnej strane. Na druhej strane tieto týždenníky, hlavne Podtatranská Slovač, prinášali najviac informácií z rokovaní mestského zastupiteľstva v Spišskej Novej Vsi. Podtatranská Slovač mala svojich stálych dopisovateľov a spolupracovníkov v Spišskej Novej Vsi, kde vychádzala od druhého ročníka, presne od 16. mája 1924 (začala vychádzať v Kežmarku).

---

⁵⁴ V predchádzajúcom poprevratovom období mala až 18 mandátov!

⁵⁵ *Igloer Nachrichten. Die Gemeindevahlen in Iglo und im Igloer Bezirke.* In: *Karpathen-Post*, 22. septembra 1923, roč. 44., č. 38, s. 4. Tiež *Výsledky volieb v niektorých obciach župy podtatranskej.* In: *Republikán župy Podtatranskej*, 23. septembra 1923, roč. 5., č. 37, s. 2.

Zasadnutia obecného (mestského) zastupiteľstva po obecných voľbách 1923 sa konali do konca roka 1923 už len dve, prvé 31. októbra⁵⁶ a druhé po dlhšej prestávke až na konci decembra. Na druhom zasadnutí poslanci rozhodli, že obecné (mestské) zastupiteľstvo sa bude v budúcom roku 1924 konať vždy každý mesiac v prvý štvrtok.

Jedno z prvých napätí vzniklo na zasadnutí obecného (mestského) zastupiteľstva 14. februára 1924, keď poslanci rokovali okrem iných záležitostí aj o poplatku za vodovod od Novej Osady (nazývaná aj tzv. Nová kolónia), ktorú vybudovalo družstvo Domov v rokoch 1922 a 1923 v podobe 40 nových rodinných domov, čím sa čiastočne odstránila bytová kríza v Spišskej Novej Vsi začiatkom 20. rokov. Družstvo Domov totiž uhradilo 50 % na vodovod, ale tieto peniaze dostávalo mesto (ročne 11 000 Kč). Družstvo žiadalo, aby tých 50 % (spolu 41 000 Kč) dostalo naspäť od mesta, keď navyše mesto malo v rozpočte na rok 1924 plus 200 tisíc Kč. Zástupcovia Slovenskej ľudovej strany a Kresťansko-socialistickej strany v mestskom zastupiteľstve nehlasovali za vrátenie uvedenej sumy od mesta pre Družstvo Domov (okrem Ľudáka Faitha, vtedajšieho starostu mesta, a kresťanského socialistu Dr. Teschlera), lebo vraj v Novej kolónii bývali aj traja mestskí poslanci za československé štátotvorné strany. Druhým kontroverzným bodom bolo prerokovanie zriadenia pôžičky v Bankovom úrade ministerstva financií, na čo potrebovalo mesto istú sumu peňažných prostriedkov, ktorú si mohlo požičať od niektorej banky. Najvýhodnejšiu ponuku dala miestna pobočka Mestskej sporiteľne pražskej, ktorá bola o 8 000 Kč lacnejšia ako ponuky iných bánk, pričom zástupcovia tejto sporiteľne žiadali prenajať jednu miestnosť v mestskom dome pre svoje účely. Proti tomu ostro vystúpil mestský poslanec Dr. Alexander Horka zo Slovenskej ľudovej strany.⁵⁷

V Slovenskej ľudovej strane v Spišskej Novej Vsi sa po obecných voľbách roku 1923 postupne vyprofilovali dve krídla, jedno proslovenské

⁵⁶ Na tomto prvom zasadnutí po obecných voľbách volili členov mestských komisií zo zástupcov politických strán, a to finančnej, lesníckej, stavebnej. Finančnú komisiu tvorili zvolení členovia politických strán Štefan Komár, Dr. Alexander Horka, Štefan Dzimko, Jozef Merényi, Julius Reich, Jozef Gallo, Edmund Lelek, Šimon Pollák, k nim na návrh okresného predstavenstva boli menovaní Jozef Bacsóányi (učiteľ meštianskej školy), Viliam Horka (úradník), Adalbert Kulmann (podnikateľ v nábytkárstve), Karol Leiner (vedúci obchodu), Jozef Dolanský (podnikateľ), Rudolf Scherffel (zámočník), Edmund Széll (vedúci Spišskonovoveskej Kreditnej banky) a Andrej Madaráss. Za vedúceho tejto komisie bol zvolený Štefan Komár, jeho zástupcom bol Karol Leiner.

⁵⁷ Hornádsky: *Z Novej Vsi*. In: Podtatranská Slovač, 8. marca 1924, roč. 2., č. 11, s. 3 – 4. *Igloer Nachrichten. Städtische Vollversammlung*. In: Karpathen-Post, 23. februára 1924, roč. 45., č. 8, s. 3.

a druhé promaďarské. Zrejme na nátlak promaďarskej skupiny bol odvolaný starosta Martin Faith a 10. apríla 1924 bol zvolený za nového starostu Spišskej Novej Vsi Dr. Alexander Horka. Poslanci zvolili aj dvoch nových námestníkov (zástupcov) starostu (prvým bol veľkostatkár Imrich Windt, kresťanský socialista a druhým vrchný úradník štátnych dráh Michal Kalmán, čs. sociálny demokrat). Do obecného (mestského) zastupiteľstva namiesto nich postúpili náhradníci Michal Forberger a Martin Zaľko. Zmenilo sa tiež zloženie obecnej (mestskej) rady, keď okrem starostu a jeho uvedených zástupcov ju tvorili: Alexander Huba, vrchný úradník štátnych dráh za Čs. sociálnodemokratickú stranu; Jozef Bajtoš, učiteľ meštianskej školy za Republikánsku stranu zemedelského a maloroľníckeho ľudu (agrárnu stranu); JUDr. Alfred Singer, pravotár za Židovskú stranu; Karol Klein za Komunistickú stranu Československa; Pavel Drbjak, Štefan Madaraši a Ján Fiala, všetci za Slovenskú ľudovú stranu; JUDr. Elemér Marschalko, pravotár, za Kresťansko-socialistickú stranu.⁵⁸

Dr. Alexandra Horku kritizovali miestni agrárnici, ktorí ho považovali za maďaróna, jeho chabú slovenčinu a celkovo ako starosta mesta bol pre nich neprijateľný.⁵⁹ Po nastúpení do funkcie predstavil svoj pracovný program s hlavnými cieľmi, ktoré uverejnili regionálne noviny Szepesi Hírlap. Spomenieme aspoň niektoré ciele nového starostu: pracovať na rozvoji mesta bez národnostných rozdielov, vybudovať železničné spojenia Spiša s Gemerom, odstrániť nezamestnanosť v meste, podporovať malé i veľké priemyselné podniky, vybudovať kvalitnú nemocnicu.⁶⁰

Proti vedeniu mesta Spišská Nová Ves, ktoré vzišlo z obecných volieb v septembri 1923, protestovali prívrženci ľavicových politických strán i otvorene na verejnosti. V nedeľu 18. mája 1924 o 11.00 hod. predpoludním usporiadali československí sociálni demokrati a komunisti verejné protestné zhromaždenie proti vedeniu mesta pred mestským domom. Hlavnými rečníkmi boli Štefan Kacvinský, sociálny demokrat, a Karol Klein, komunista. Kritizovali najmä zlé úradovanie a hospodárenie zo strany vedenia mesta Spišská Nová Ves, ktoré bolo v rukách Slovenskej ľudovej

---

⁵⁸ Hornádsky: *Z Novej Vsi. Volba starostu v Spišskej Novej Vsi*. In: Podtatranská Slovač, 26. apríla 1924, roč. 2., č. 18, s. 2. Porovnaj zloženie mestskej (obecnej) rady po voľbe 1. októbra 1923, ktoré bolo takmer totožné, ako po voľbe 10. apríla 1924 podľa článku *Starostenwahl in Iglo*. In: Karpathen-Post, 6. októbra 1923, roč. 44., č. 40, s. 3. Pozri takisto *Igloer Nachrichten. Stadtrichterwahl*. In: Karpathen-Post, 12. apríla 1924, roč. 45., č. 15, s. 1.

⁵⁹ Pozri napr. článok: *Pozorovateľ: Z Novej Vsi. Poznámky k programu starostu mesta Sp. Novej Vsi*. In: Podtatranská Slovač, 3. mája 1924, roč. 2., č. 19, s. 3.

⁶⁰ O ďalších cieľoch pozri *Igloer Nachrichten. Das Arbeitsprogramm des neuen Stadtrichters*. In: Karpathen-Post, 26. apríla 1924, roč. 45., č. 17, s. 2.

strany a maďarskej Kresťansko-socialistickej strany.⁶¹ Kritizovali tiež súkromnú firmu Reiner&Mandula, ktorá mala od mesta v prenájme pílu Pod Skalou, nevyplácala pravidelne mzdy robotníkom a mestu dlhovala za drevo takmer 1 300 tisíc Kč.⁶² Ich kritike sa nevyhol ani katolícky kňaz – vikár Pavel Drbjak, ktorého príjmy sa vraj zvýšili o 100 %. Priebeh protestného zhromaždenia bol pokojný, len keď *...rečník Karol Klein začal rečniť po maďarsky, naši Slováci celkom správne odišli preč a hovorili, každý vie slovensky a tu žiadnych Maďarov niet.*⁶³

Okrem mestskej samosprávy fungovala v sledovanom období i štátna miestna správa prostredníctvom okresného úradu a jeho oddelení. Okresný výbor ako zákonodarný orgán okresného úradu schvaľoval záležitosti okresu Spišská Nová Ves a často i samotného mesta Spišská Nová Ves. Zasadnutia a rozhodnutia členov okresného výboru preto ovplyvňovali i činnosť samosprávy mesta. Napr. na zasadnutí okresného výboru 31. mája 1924 schválil tento výbor penzijné stanovky mesta Spišská Nová Ves, podľa ktorých mestskí zamestnanci mali dostávať penzijné požitky (dôchodok) rovnako ako štátni zamestnanci. Riešil sa aj prípad odvolania sa Miestneho odboru Matice slovenskej (MO MS) v Spišskej Novej Vsi kvôli zvýšeniu platenia dávky z kinematografickej licencie z 10 na 20 %. V tomto prípade zrušili rozhodnutie mestskej rady a MO MS mal platiť zvýšenú dávku len od dňa doručenia rozhodnutia o zvýšení tejto dávky z 10 na 20 %.⁶⁴

Zasadnutie obecného (mestského) zastupiteľstva 10. júla 1924 sa uskutočnilo za nízkej účasti poslancov. Na návrh komunistu Karola Kleina si odsúhlasili poslanci 30 Kč odmenu za každé zasadnutie a referenti mali dostávať 200 Kč mesačne.⁶⁵

Značne búrlivý priebeh malo zasadnutie obecného (mestského) zastupiteľstva 28. augusta 1924. Na začiatku viedol zasadnutie zástupca starostu Imrich Windt. Penzijné dôchodky mestských zamestnancov schválili poslanci jednohlasne (boli zvýšené zo 160 700 Kč na 279 576 Kč). Mesto dávalo ročne na tieto dôchodky penzistov vyše 300 000 Kč. Búrlivé bolo roko-

⁶¹ *Verejná protestná schôdzka proti predstavenstvu mesta Sp. Novej Vsi.* In: Podtatranská Slovač, 23. mája 1924, roč. 2., č. 22, s. 2 – 3.

⁶² O problémovom vzťahu mesta Spišská Nová Ves a tejto drevárskej firmy Reiner&Mandula kvôli predaju dreva pozri napr. *Neue Verwicklungen in der Holzangelegenheit der Stadt Iglo.* In: Karpathen-Post, 31. decembra 1921, roč. 42., č. 53, s. 5.

⁶³ *O verejnej protestnej schôdzke v Spiš. Novej Vsi.* In: Podtatranská Slovač, 30. mája 1924, roč. 2., č. 23, s. 1.

⁶⁴ *Zasadnutie výboru okr. novoveského.* In: Podtatranská Slovač, 6. júna 1924, roč. 2., č. 24, s. 4.

⁶⁵ *Igloer Nachrichten. Städtische Hauptversammlung.* In: Karpathen-Post, 19. júla 1924, roč. 45., č. 29, s. 3.

vanie o prestavbe maštale vo Vyšnom Hámri, keď rečnili Lelek, Ing. Holý a Kalmán. Schvaľovanie čestného a reprezentačného finančného paušálu pre starostu a jeho námestníkov (malo byť zvýšené o 100 %) bolo odročené pomerom hlasov 14:13. Potom prevzal vedenie zasadnutia starosta Dr. Alexander Horka. Nasledovalo rokovanie o prepustení mestského úradníka Jána Matulu z miesta druhého účtovníka (pracoval aj ako správca skladu dreva), ktoré bolo značne dlhé i búrlivé. Proti jeho prepusteniu hovorili Lelek, Kalmán, Klein a Bajtoš. Za jeho prepustenie bol starosta Dr. Horka a Dr. Marschalko. Po dlhej debatae pomerom hlasov 14:13 Matula stratil pracovné miesto mestského účtovníka, zostal len správcom skladu. Pri návrhu katolíckeho vikára Pavla Drbjaka, aby odmena pre členov mestskej rady, odhlasovaná na minulom zasadnutí mestského zastupiteľského zboru, bola platná až po schválení mestských stanov, nastal veľký krik a hukot, preto starosta mesta zasadnutie ukončil a rozpustil. Trvalo od 15.00 až do 20.00 hod.⁶⁶

Najväčším štátnym sviatkom v období prvej ČSR bol 28. október, deň vzniku republiky oslavovaný ako Deň Slobody. V ten deň sa konali veľkolepé oslavy na celom území Československej republiky. Slovenskí ľudáci však preferovali oslavovať 30. október, deň Martinskej deklarácie, kedy sa predstavitelia Slovákov vyjadrili za súžitie s Čechmi v novom štátnom útvere a neuznávali 28. október, ako vznik nového slobodného štátu pre Slovákov. Z tohto rozdielného česko-slovenského pohľadu na vznik československej štátnosti vznikali počas celého obdobia medzivojnovkej ČSR nedorozumenia v česko-slovenských vzťahoch, ktoré sa vyskytovali aj na území Spiša a v októbri 1924 zasiahli tieto nedorozumenia i mesto Spišskú Novú Ves. Oslavy vzniku československého štátu organizovali v Spišskej Novej Vsi členovia miestneho odboru Matice slovenskej 28. októbra. Tak to bolo naplánované aj v roku 1924, pričom požiadali o protektorát nad oslavami mestskú radu. Člen mestskej rady Pavel Drbjak, ktorý bol zo Slovenskej ľudovej strany, podal návrh, aby mestská (obecná) rada tento návrh neprijala. Na to sa ho ďalší člen mestskej (obecnej) rady Jozef Bajtoš (agrárnik) opýtal, z akých dôvodov navrhol neprijatť protektorát na oslavami. Drbjak mu odpovedal, že slovenskí ľudáci oslavujú 30. a nie 28. október.⁶⁷ V obecnej (mestskej) rade vzniklo napätie, vedúci notár Imrich Bolčík

⁶⁶ *Zasadnutie zastupiteľského sboru v Spišskej Novej Vsi.* In: Podtatranská Slovač, 5. septembra 1924, roč. 2., č. 37, s. 2. Tiež Karpathen-Post, 6. septembra 1924, roč. 45., č. 36, s. 3.

⁶⁷ Jeho presná odpoveď bola nasledujúca: *My ľudáci neuznávame a nestojíme na základe 28. októbra, ale uznávame a slávime 30. októbra, turč. sv. martinskú deklaráciu; a prečo by sme mali sláviť deň slobody, keď tej slobody ani nemáme.*

rálne protestoval proti straníckopolitickému a protizákonnému konaniu Pavla Drbjaka a upozornil na to, že v obecnej (mestskej) rade nie je miesto pre politiku. Predsedajúci starosta mesta Dr. Horka však nezakročil a mlčal (bol ľudák) a návrh Drbjaka nakoniec pri hlasovaní v obecnej (mestskej) rade prešiel väčšinou hlasov (podporili ho okrem slovenských ľudákov i kresťanskí socialisti). Tak sa vedenie mesta Spišská Nová Ves dostalo v súvislosti s oslavou 28. októbra 1924 do opozície voči oficiálnej česko-slovenskej politike a miestna agrárna tlač to patrične skonštatovala: *Tak novoveskí ľudáci a kresťanskí socialisti postavili sa proti zákonu. Preto žiadame, aby patričná vyššia vrchnosť zakročila proti zjavným nepriateľom zákona a protištátnu mestskú radu neuznávajúcu zákon republiky čsl. v najkratšej dobe rozpustila a vymenovala vládneho komisára, ktorý spraví poriadok v protištátnom hniezde novoveských ľudákov, na mestskom dome.*⁶⁸

Oslavy vzniku štátu v roku 1924 sa konali aj napriek uvedeným skutočnostiam v pôvodnom a oficiálnom termíne 28. októbra, no vzťahy v obecnej (mestskej) rade i zastupiteľstve už boli zbytočne naštrbené a narušené, čo sa prejavilo v plnej miere v nasledujúcich mesiacoch.

Zasadnutie mestského zastupiteľstva 20. novembra 1924 bolo opäť značne búrlivé a plné osobných urážok a invetív poslancov. Na ňom sa prvýkrát viac prejavil ostrými slovnými útokmi a interpeláciami poslanec za Komunistickú stranu Československa Karol Klein. Na začiatku sa poslanci Jozef Gallo a Martin Faith vzdali poslanskekého mandátu a v obecnom (mestskom) zastupiteľstve ich nahradili náhradníci Gustáv Nedobry a Ludvík Šoltés. Veľký nesúhlas potom vyvolala apelácia Juraja Šefčíka vo veci zhabania dreva dopraveného k vápenným peciam na Gretli. Starosta Dr. Horka tento prípad uzavrel, proti čomu apeloval Šefčík, ktorého podporil i poslanec Klein obviniac starostu, že konal stranícko-politicky a nevyhovel Šefčíkovi preto, lebo nebol príslušníkom Slovenskej ľudovej strany. Na stranu Šefčíka sa pridali zástupca starostu Kalmán (kresťanský socialista). Potom sa hlásil o slovo opäť komunista Klein, ale starosta Dr. Horka mu neudelil slovo, lebo sám chcel rečniť, v dôsledku čoho vznikla ostrá výmena názorov medzi starostom a Kleinom.⁶⁹ Dlhá debata a polemika sprevádzaná búchaním do stola a osobnými nadávkami vznikla tiež pri schvaľovaní denných

⁶⁸ *Odboj Spišskonovoveských ľudákov a kresťanských socialistov proti štátu.* In: Podtatranská Slovač, 10. októbra 1924, roč. 2., č. 42, s. 3.

⁶⁹ *Pritom vzniká veľká hádka medzi Kleinom a starostom, starosta odoberá slovo, Klein ďalej kričí mám právo hovoriť, búcha o stôl, krik na jednej i druhej strane, Klein kričí „strážnik“, strážnik skočí, chce urobiť poriadok, ale starosta mu ukáže dvere.* Pozri Hornádsky: *Zasadnutie zastupiteľského sboru v Sp. Novej Vsi.* In: Podtatranská Slovač, 5. decembra 1924, roč. 2., č. 50, s. 2.

odmien (tzv. dňovky) pri pracovných cestách, pričom išlo len o 70 Kč. Diskusia trvala viac než hodinu a musela byť prerušená starostom na päť minút. Rozhodnutie bolo aj tak odročené na ďalšie zasadnutie. Paradoxne pri prerokovávaní ďalšieho bodu, ktorým bolo určenie finančnej náhrady pre vdovu Häuserovu a spol. za kominárske právo, išlo o desaťtisíce korún a poslanci bez problémov schválili 63 000 Kč z mestskej pokladne na vyrovnanie tohto sporu. Ostrá debata sa rozvinula aj pri schvaľovaní bytov pre úradníkov finančnej expozitúry pri stavebnom družstve Domov. Zástupcovia štátotvorných politických strán navrhovali, aby mesto vyplatilo družstvu Domov 42 000 Kč za nový vodovod, pričom poplatok za vodu išiel do mestskej pokladne. Väčšina poslancov však bola proti a návrh bol odmietnutý. Potom prerokovali poslanci ešte viacero bodov, napr. poslanec Dr. Teschler navrhol, aby mesto zriadilo nemeckú a maďarskú knižnicu. Starosta Dr. Horka tiež oznámil, že nastúpi na mesačnú dovolenku.⁷⁰

Nasledujúce zasadnutia mestského zastupiteľstva (či už mimoriadne alebo riadne, ktoré sa uskutočnili na konci roku 1924 a v prvých mesiacoch roku 1925) prebehli vo veľmi napätej atmosfére a naplno sa v nich prejavila asi najväčšia kríza samosprávy mesta Spišská Nová Ves v medzivojnovom období. Príčiny boli politické (opozičná väčšina slovenských ľudákov a kresťanských socialistov vo vedení mesta voči prívržencom čs. štátotvorných strán) i osobné (nevhodné správanie sa komunistu Karola Kleina i niektorých ďalších poslancov).

30. decembra 1924 sa uskutočnilo mimoriadne zasadnutie zastupiteľského zboru za hojnej účasti zvedavej verejnosti. Na programe nebolo veľa záležitostí, no o to bolo zasadnutie búrlivejšie. Po schválení záverečných účtov za rok 1922 a trhového práva podľa návrhu Merényiho, sa strhla ostrá výmena názorov pri prerokovávaní odvolania sa Viktora Chalupeckého, dočasného lesného inžiniera (merníka), vo veci poukázania „dňoviek“ (denná pláca vykonávaná v teréne mimo stáleho bydliska) za vyznačenie stálych pasienkov. V debate k tejto záležitosti vystúpili Bajtoš, Ešťaňani (lesný radca), Klein, Dr. Teschler, Ing. Holý a Dzimko. Keď poslanec za komunistov Klein použil niektoré ostrejšie výrazy o buržoázii, starosta Dr. Horka ho vyzval, aby sa miernil, ale Klein pokračoval v ostrom útočnom prejave, preto starosta vyzval mestského pravotára, aby podal návrh na pokutovanie člena mestského zastupiteľstva Kleina podľa zákona o obecnom poriadku vo výške 20 Kč. Mestský pravotár Dr. Forberger podal návrh na pokutovanie

---

⁷⁰ Hornádsky: *Zasadnutie zastupiteľského zboru v Sp. Novej Vsi*. In: Podtatranská Slovač, 5. decembra 1924, roč. 2., č. 50, s. 2; *Igloer Nachrichten. Städtische Vollversammlung*. In: Karpathen-Post, 29. novembra 1924, roč. 45., č. 47, s. 1.

Kleina, ktorý s tým však nesúhlasil a naďalej ostro útočil na slovenských ľudákov zastúpených v obecnom (mestskom) zastupiteľstve. V zasadacej sieni nastal veľký neporiadok a preto starosta mesta prerušil rokovanie na päť minút. Zakrátko sa v zasadacej sieni objavili členovia mestskej polície a násilne sa snažili dostať poslanca Kleina von z rokovacej miestnosti. Keď policajti roztrhali Kleinov kabát (za jeho kriku *len trhajte, trhajte, však to mi Dr. Horka zaplatí*), stále nenastal poriadok a pokoj v sále, aby mohlo zasadnutie pokračovať. Až po príchode strážmajstra Tatarka sa situácia upokojila a poslanci mohli pokračovať v práci. Zrejme pod dojmom veľkého kriku a neporiadku nakoniec poslanci vyhovelí prosbe Viktora Chalupeckého a schválili jeho „dňovky“.⁷¹

Ďalšie mimoriadne zasadnutie mestských poslancov 16. januára 1925 bolo dokonca rozpustené. Ako k tomu došlo? Na programe bola len jedna súrna záležitosť, a to voľba rímskokatolíckeho učiteľa do Novoveskej Huty (zvolený bol Aladár Brna, učiteľ zo Spišskej Novej Vsi). Potom poslanci schválili náhradný rozpočet na rok 1924. Dlhá a ostrá debata vznikla pri prerokovávaní regulácie pozemku za cintorínom. Do diskusie sa zapojili Kalmán, Ing. Holý, Dr. Teschler, Huba a Klein. Niektorí z nich (najmä komunista Klein) ostro kritizovali pastiersky list katolíckych biskupov, podľa ktorého nemohli byť pochovaní na spoločnom mestskom cintoríne s ostatnými občanmi komunisti a sociálni demokrati. Tento list preto vyvolal búrku nevôle ľavicových poslancov, ktorí mali vážne obavy, kde budú pochovaní. V rokovacej sále nastal veľký neporiadok, a tak starosta musel rokovanie prerušiť. O niekoľko minút rokovanie pokračovalo, keď rečnil Kalmán. Do jeho prejavu však začali zasahovať ďalší a naraz rečnili i traja poslanci a opäť nastal chaos. Starosta prosil o zachovanie pokoja, ale takmer nikto ho už nepočúval. Jeden nemenovaný rečník z ľavicových strán potom žiadal postavenie krematória pre tých, ktorí nemohli byť pochovaní na kresťanskom cintoríne podľa náboženských obradov. Prítomní občania (stáli na tzv. galérii) s ním vyjadrovali súhlas. Ďalší priebeh rokovania dopisovateľ Podtatranskej Slovače opísal nasledovne: *Krik je väčší a väčší, slová rečníkov a starostu nerozumieť. Počutí nie najpeknejšie poznámky na jednej i na druhej strane. Jednotlivci sa vyhrádzajú, päsťe sa dvíhajú, situácia je už veľmi napnutá a kritická. Klein napredok núka starostovi 20 Kč pokuty, keď ho bude pokutovať (reakcia Kleina na predchádzajúce rokovanie, keď dostal pokutu). Vytiahne maďarsky písaný list*

⁷¹ *Igloer Nachrichten. Städtische Vollversammlung.* In: Karpathen-Post, 10. januára 1925, roč. 46., č. 2, s. 2; Hornádsky: *Búrlivé zasadnutie zast. sboru v Spišskej Novej Vsi.* In: Podtatranská Slovač, 9. januára 1925, roč. 3., č. 2, s. 1.

od člena zast. sboru, štátneho úradníka Madarašiho, a číta ho, vytýkajúc mu, že ako môže jemu čl. úradník a hlavný stĺp slovenskej ľudovej strany maďarsky písať. V tom veľkom chaose starosta, dr. Horka, vyhlási zasadnutie za rozpustené. Krik a hluk v zasadacej sieni i po rozpustení ďalej trvá, jeden kričí, druhý volá na strážnikov, ale polícia nezakročí.⁷²

Na druhý deň po tomto búrlivom zasadnutí mestských poslancov 17. januára 1925 sa uskutočnila v Spišská Novej Vsi konferencia miest, resp. „veľkých obcí“ so zriadeným magistrátom zo Spiša a Gemera, t. j. z vtedajšej Podtatranskej župy. Zúčastnili sa jej zástupcovia miest, resp. „veľkých obcí“ zo Spišskej Novej Vsi, Dobšinej, Rožňavy, Kežmarku, Popradu, Levoče a Starej Lubovne. Rokovali o podobe nového obecného (mestského) štatútu, to znamená záležitosti mestských, resp. obecných samospráv, čo bola rozsiahla agenda (staré privilégia miest a občianske práva, zamestnanci miest, penzionovaní zamestnanci, hospodárenie miest, obecné prirážky a pod., taktiež rokovali o dopravnom spojení Spiša a Gemera), preto sa rozhodli spracovať do pracovného elaborátu tento komplex mestských záležitostí a predložiť ho potom na nasledujúcej konferencii miest z celého Slovenska (uskutočnila sa 13. a 14. marca 1926 v Turčianskom Sv. Martine). Mali pripraviť tiež memorandum s požiadavkami a obrátiť sa s ním na príslušné ministerstvo. Dôležitou požiadavkou zástupcov miest bolo novelizovať obecné zriadenie, aby mestá s počtom nad 10 000 obyvateľov sa stali opäť mestami (nie „veľkými obcami“) so všetkými mestskými výsadami a právami.⁷³

⁷² Toto mimoriadne zasadnutie mestského zastupiteľstva zo 16. januára 1925 výstižne zhodnotil anonymný autor (podpisoval sa Hornátsky, teraz len –sky), keď v úvode napísal: *Tak sa mi pozdáva, že na mestskom dome vážnu prácu v prospech obyvateľstva mesta preukázať nevedia. Pri každom zasadnutí ostré búrky sa pravidelne opakujú. Prehnanosť na všetkých stranách. Šikovným jednaním vedúcich to by sa opakovať nemohlo, ale chýbi dobrá vôľa. Násilne ani väčšina nemôže mať vždy úspech. Vedúci, uvažujte o tom, že ten spôsob jednania je neudržateľný. Škodí Vám a škodí dobrej povesti nášho mesta. Poprobujte urovnať neblahý pomer medzi stranami. Na záver po skončení búrlivého zasadnutia analyzoval príčiny zlého stavu a rečnícky sa pýtal: *Ako vidím, rozpor medzi stranami stále trvá, priostruje sa, ba je celkom ostrý. Či vedúci väčšiny to nevidia, že tak ďaleko ísť nemôžu, aby nerešpektovali právo menšiny? Tu veľmi mnoho závisí od vedúcich. Či chcete, aby dobrá povest nášho mesta bola úplne zničená? Pozri –sky: Veľké búrky na zasadnutí zastupiteľského sboru v Spišskej Novej Vsi. In: Podtatranská Slovač, 23. januára 1925, roč. 3., č. 4, s. 1. Pozri k tomu tiež značne kritický článok na adresu slovenských ľudákov v mestskom zastupiteľstve: Drzosti novoveských ľudákov na zastupiteľstve nemajú hraníc. In: Podtatranská Slovač, 27. februára 1925, roč. 3., č. 10, s. 1 – 2. Pozri taktiež nemecké Karpathen-Post: *Igloer Nachrichten. Eine städtische Vollversammlung... In: Karpathen-Post, 24. januára 1925, roč. 46., č. 4, s. 1.***

⁷³ *Städtekonferenz. In: Karpathen-Post, 24. januára 1925, roč. 46., č. 4, s. 1.*

Na riadnom zasadnutí mestského zastupiteľstva 19. februára 1925 bolo na programe okrem schvaľovania rozpočtu mesta na rok 1925 spolu 36 bodov. Zasadnutie bolo opäť poznamenané stranícko-politickými i osobnými rozpormi medzi poslancami, ktorí schválili zvýšenie ročného platu starostovi mesta Dr. Horkovi z 15 000 Kč na 30 000 Kč, čo vyvolalo búrku nevhôle poslancov štátotvorných strán. Druhým problémovým bodom bolo schválenie finančnej podpory pre miestne maďarské Szepesi Hírlap vo výške 8 000 Kč ročne, pričom miestnemu slovenskému týždenníku Podtatranská Slovač odmietli poslanci schváliť akúkoľvek finančnú podporu. Príčina bola zjavná – Podtatranská Slovač bol lokálny stranický týždenník agrárnej strany, ktorá bol v mestskej samospráve v Spišskej Novej Vsi v opozícii voči vedeniu mesta tvoreného koalíciou slovenských ľudákov a maďarských kresťanských socialistov, pričom Szepesi Hírlap podporovala maďarská Kresťansko-socialistická strana. Poslancom čs. štátotvorných politických strán (agrárnej, Čs. sociálno-demokratickej či Čs. národno-socialistickej) nepomohli žiadne argumenty o národnostnom zložení obyvateľstva Spišskej Novej Vsi (67 % Slovákov a len 14 % Maďarov), z čoho pre nich vyplývalo, že slovenské regionálne noviny boli potrebné pre slovenskú väčšinu ako maďarské pre menšinu.⁷⁴

Zasadnutie mestských poslancov z 19. februára 1925 malo ešte jednu dohru, keď poslanec Jozef Bajtoš zažaloval na súde poslanca za Slovenskú ľudovú stranu Štefana Komára za ohovárание. Komár ho obvinil zo zapredania sa politickej strane a podplácania. Do novín Podtatranská Slovač napísal Bajtoš prehlásenie, že nikdy a nikomu, ani žiadnej politickej strane, sa nezapredal, ani od nikoho nebol podplatený, a že kultúrne i politicky pracoval len z lásky a presvedčenia za slovenský národ.⁷⁵

K odmietnutiu finančnej podpory pre Podtatranskú Slovač zo strany samosprávy mesta Spišská Nová Ves sa vrátil ešte v úvodníku *Kameň úrazu* hlavný redaktor týchto novín Ondrej Devečka, ktorý vyjadril ľútosť nad tým, že slovenský štátotvorný týždenník nedostal podporu na úkor maďarského týždenníka.⁷⁶

⁷⁴ *Igloer Nachrichten. Die städtische Vollversammlung...* In: Karpathen-Post, 28. februára 1925, roč. 46., č. 9, s. 1 – 2; *Slávnosť mestského zastupiteľstva Spišsko-Novoveského.* In: Podtatranská Slovač, 23. februára 1925, roč. 3., č. 9, s. 1.

⁷⁵ BAJTOŠ, Jozef, F.: *Prehlásenie.* In: Podtatranská Slovač, 23. februára 1925, roč. 3., č. 9, s. 1.

⁷⁶ Devečka okrem iného napísal: *Incident novoveský dosiaľ jedinečný v dejinách oslobodeného Slovenska, len potvrdzuje náš dosavadný smer. Protislovenská zášť, či vedome či nevedome, ukázala sa nad slnko jasnejšie. Bola to predsa vec slovenského svedomia. Maďarský časopis vo Spiši? Už to samé sa nerymuje. Ale nech si bude. Časopis je vraj oprávnený, dokiaľ má čitateľov. Čítajúli ho Nemci, i tak dobre.*

Dôsledky udalostí z posledných zasadnutí mestského zastupiteľstva v Spišskej Novej Vsi sa prejavili po niekoľkých dňoch. Zástupcovia štátotvorných politických strán, a to Republikánskej strany zemedelského a maloroľníckeho ľudu (agrárnej), Čs. sociálnodemokratickej a Čs. národnosocialistickej strany odvolali v dôsledku posledných udalostí v mestskom zastupiteľstve všetkých svojich riadnych i náhradných členov v mestskom zastupiteľstve. Oficiálne urobili tento krok preto, lebo úrady zostali nečinné a títo zástupcovia už ďalej nemohli niesť zodpovednosť za hospodárenie v mestskej samospráve a za urážky proti slovenskému národu.⁷⁷

Po odchode poslancov uvedených politických strán zo spišskonovoveského mestského zastupiteľstva župan Podtatranskej župy Dr. Ján Sekáč rozpustil 19. marca 1925 všetky najdôležitejšie samosprávne orgány mesta Spišská Nová Ves – obecné (mestské) zastupiteľstvo, obecnú (mestskú) radu i všetky komisie mesta v dôsledku neschopnosti práce. V odôvodnení svojho kroku župan uviedol: *Rozpúšťam zastupiteľský sbor mesta preto, lebo v terajšom zastupiteľskom sbore mesta už od dlhšieho času nastalo a panuje osobníčkárstvo a straníctvo po takú mieru, že na schôdzkach ustavične dochádza k búrlivým, ba tumultuóznym výstupom, pre ktoré bolo treba schôdzku častokrát vyzdvihnúť, ba opätovne pred vyčerpaním denného poriadku zaklúčiť, ďalej že obecné zastupiteľstvo pri riešení jednotlivých záležitostí namiesto toho, aby o predmetoch uvažovalo a rokovalo zo stanoviska vecného, aby malo na zreteli v prvom rade záujmy mesta a všetkého obyvateľstva a aby do povinnej miery zachovalo lojalitu voči štátu, sledujeme smer strannícko-politických, častokrát osobných záujmov konečne, že na úkor 70 percentovej jazykovej väčšiny nadržá 15 percentovým jazykovým menšinám obyvateľstva. Nenie teda terajší zastupiteľský sbor všeobecne prospešnej činnosti schopný.*⁷⁸

Konkrétne príčiny rozpustenia mestských samosprávnych orgánov zhrnul tiež týždenník Podtatranská Slovač: Odmietavé stanovisko väčšiny mestských poslancov k oslave štátneho sviatku 28. októbra, poskytnutie finančného paušálu regionálnym maďarským novinám Szepesi Hírlap za uverejňovanie úradných oznamov a neschválenie tohto paušálu pre slovenský

Ale dávať prednosť maďarskému časopisu pred slovenským, výslovne štátotvorným, je veru nepochopiteľné. O. D.: Kameň úrazu. In: Podtatranská Slovač, 13. marca 1925, roč. 3., č. 12, s. 1.

⁷⁷ *Odvolanie zástupcov štátotvorných strán z mestského zastupiteľstva v Sp. Novej Vsi.* In: Podtatranská Slovač, 13. marca 1925, roč. 3., č. 12, s. 2.

⁷⁸ *Po rozpustení novoveského zastupiteľstva.* In: Podtatranská Slovač, 27. marca 1925, roč. 3., č. 14, s. 1 – 2.

regionálny týždenník Podtatranská Slovač, vysoký finančný dlh (viac než milión korún) firmy Reiner&Mandula voči mestu Spišská Nová Ves, mestské fondy uložené v Ľudovej banke, kde mesto Spišská Nová Ves strácalo zbytočne veľké sumy na úrokoch.⁷⁹ Za nového komisára mesta, ktorý mal v kompetencii úrad starostu, mestskú radu i zastupiteľský zbor, bol menovaný Ing. Václav Holý, mestský inžinier (merník).⁸⁰ Ten však túto funkciu neprijal už v prvý deň a vykonával ju len dočasne, teda do voľby nového komisára. Týmto sa stal Ján Magáth (prevzal úrad 20. apríla 1925), ktorý dovtedy pracoval ako inšpektor štátnych železníc a bol prednostom železničnej stanice v Spišskej Novej Vsi.⁸¹

Maďarská Kresťansko-socialistická strana protestovala proti rozpusteniu mestských samosprávnych orgánov v Spišskej Novej Vsi formou rezolúcie (memoranda), v ktorej jej predstavitelia uviedli, že županský úrad rozhodoval na základe udania a úplne bezdôvodne bez akýchkoľvek vecných základov, pravde nezodpovedajúcich faktov, bez toho, aby zistil skutočný stav, a že zastupiteľstvo malo vždy a vo všetkom pred sebou len záujmy mesta. Proti rozhodnutiu županského úradu sa ohradili a odsúdili ho. V rezolúcii tiež odmietli spolupracovať s novým komisárom mesta im násilne vnúteným a vyhrážali sa, že podajú žalobu na Najvyšší správny súd a budú protestovať aj v parlamente a že sa ...*postarajú, aby sa i cudzozemsko dozvedelo o našej demokracii.*⁸²

Rozpusteniu spišskonovoveského mestského zastupiteľstva sa venovali aj ďalšie noviny, a to nielen regionálne, ale napr. i celoslovenský slovenský ľudácky denník Slováč. Samozrejme, že vedenie mesta Spišská Nová Ves ľudácky Slováč obhajoval a kritizoval rozpustenie mestského zastupiteľstva.⁸³ Zaujal teda úplne opačný postoj ako agrárna Podtatranská Slovač.

Záležitosť rozpustenia mestského zastupiteľstva v Spišskej Novej Vsi sa dostala dokonca do najvyššieho zákonodarného zboru – Národného zhromaždenia. Vodca slovenských ľudákov Andrej Hlinka podal totiž

⁷⁹ *Čo bude teraz?* In: Podtatranská Slovač, 20. marca 1925, roč. 3., č. 13, s. 1 – 2.

⁸⁰ *Novovesský zastupiteľský zbor rozpustený.* In: Podtatranská Slovač, 20. marca 1925, roč. 3., č. 13, s. 2. Pozri takisto *Igloer Nachrichten. Die Igloer Gemeindevertretung – aufgelöst.* In: Karpathen-Post, 21. marca 1925, roč. 46., č. 12, s. 1.

⁸¹ *Nový komisár v Spiš. Novej Vsi.* In: Podtatranská Slovač, 17. apríla 1925, roč. 3., č. 17, s. 1.

⁸² *Igloer Nachrichten. Iglo ohne Gemeindevertretung.* In: Karpathen-Post, 28. marca 1925, roč. 46., č. 13, s. 2 – 3. Pozri aj *Po rozpustení novoveského zastupiteľstva.* In: Podtatranská Slovač, 27. marca 1925, roč. 3., č. 14, s. 1.

⁸³ O tom pozri článok *Chrlenie zloby Slováka.* In: Podtatranská Slovač, 3. apríla 1925, roč. 3., č. 15, s. 1.

v Národnom zhromaždení súrne interpeláciu na ministra vnútra Jana Malýpetra vo veci rozpustenia mestského zastupiteľstva v Spišskej Novej Vsi.⁸⁴

Po rozpustení obecného (mestského) zastupiteľstva sa dostala Spišská Nová Ves do povedomia aj v Prahe – 28. marca 1925 tam rokoval Najvyšší správny súd vo veci neoprávneného a násilného prepustenia úradníkov Mestského úradu v Spišskej Novej Vsi Žigmunda Buttku, Gejzu Kardoša a JUDr. Alexandra Therna zo zamestnaneckého pomeru s mestom v roku 1919. Žalobcovia však neuspeli – súdny dvor ich žiadosti o návrat do zamestnaneckého pomeru s mestom alebo o odškodné nevyhovel, lebo premeškali stanovený čas na odvolanie sa na ministerstvo vnútra po svojom prepustení z práce roku 1919, kedy boli potom navyše zbytočne dlhodobo práceneschopní.⁸⁵

Nasledujúce mesiace po rozpustení obecného (mestského) zastupiteľstva neboli pre mesto Spišská Nová Ves a jeho vedenie ľahké. Do 15. mája 1925 museli predstavitelia mesta nájsť potrebné kancelárske priestory a byty pre štátnych zamestnancov finančnej expozitúry, ktorá mala mať sídlo v Spišskej Novej Vsi.⁸⁶ Na tento účel však chýbali financie v mestskom rozpočte. Vyriešilo sa to pôžičkou a pomohol staviteľ Ján Pataky, ktorý postavil 7 nových bytov pre uvedených finančných úradníkov.

V ďalších mesiacoch roku 1925 a v roku 1926 (do 28. mája) „vládol“ v meste Spišská Nová Ves komisár mesta Ján Magáth, čo bol výnimočný stav vo fungovaní mestskej samosprávy, lebo sa neschádzalo obecné (mestské) zastupiteľstvo, ani ďalšie orgány mestskej (obecnej) samosprávy. Pri dôležitých rozhodnutiach komisár pozýval váženejších občanov mesta, aby sa s nimi poradil a správne rozhodol. 6. apríla 1926 pozval týchto pracovníkov mesta na informačnú poradu, keď rokovali o odpredaji mestského úžitkového dreva na obdobie 10 rokov. Malo sa predat asi 450 000 m³, dať do prenájmu dve parné a jednu vodnú pílu.⁸⁷ Dobrý a vhodný predaj týchto komodít mal zabezpečiť dobrý hospodársky rast mesta.

Na konci apríla 1926 menoval župan Dr. Ján Sekáč na návrh komisára mesta Jána Magátha 8-členný výbor, ktorý mal komisárovi mesta pomáhať vo vedení mesta. Podľa Karpathen-Post tento výbor tvorili: Jozef Bajtoš

⁸⁴ O interpelácii A. Hlinku pozri články: *Rozpustené mestské zastupiteľstvo v sneme*. In: Podtatranská Slovač, 10. apríla 1925, roč. 3., č. 16, s. 1 – 2; *Interpelácia poslanca Hlinku v sneme*. In: Podtatranská Slovač, 10. apríla 1925, roč. 3., č. 16, s. 2.

⁸⁵ *Igloer Nachrichten. Der Oberste Verwaltungsgerichtshof...* In: Karpathen-Post, 4. apríla 1925, roč. 46., č. 14, s. 2.

⁸⁶ *Igloer Nachrichten. Die Stadtgemeinde Iglo...* In: Karpathen-Post, 11. apríla 1925, roč. 46., č. 15, s. 1.

⁸⁷ Podtatranská Slovač, 24. apríla 1926, roč. 4., č. 17, s. 5.

(agrárna strana), Martin Faith (HSLŠ), Jozef Gallo (Slovenská národná strana), Rudolf Janek (Čs. národno-demokratická strana), Štefan Kacvinský (Čs. sociálnodemokratická strana), JUDr. Alfred Singer (Židovská strana) a Imrich Windt (Kresťansko-sociálna strana).⁸⁸

Ďalším medzníkom v rozvoji mestskej samosprávy v medzivojnovom období v meste Spišská Nová Ves bolo menovanie dočasného Správneho výboru mesta, ktorý vymenoval župan Dr. Ján Sekáč na konci mája 1926. Nahrádzoval dočasne obecné (mestské) zastupiteľstvo i obecnú (mestskú) radu. Tento 12-členný výbor tvorili: jeho predsedom bol dovtedajší komisár mesta Ján Magáth, členmi boli Jozef Bacsányi, Adolf Huňadi, Jozef Kuchár, Štefan Podolinský (všetci HSLŠ), Rudolf Drahovský, Štefan Kacvinský (Čs. sociálnodemokratická strana), Jozef Bajtoš (agrárna strana), Rudolf Janák (Čs. národno-demokratická strana), Gustáv Nedobry (Čs. národno-socialistická strana), Max Singer (Židovská strana), Jozef Šostolár (Komunistická strana Československa) a Imrich Windt (Kresťansko-sociálna strana). Hlavnou úlohou Správneho výboru bolo spravovať mesto Spišská Nová Ves do najbližších predčasných obecných volieb.⁸⁹

Predčasné obecné voľby v meste Spišská Nová Ves sa uskutočnili 5. septembra 1926. Z možných 6 610 voličov prišlo k urnám 5 612 ľudí. Zvítazila opäť Hlinková slovenská ľudová strana (HSLŠ), keď získala 1 810 hlasov a 12 mandátov v mestskom zastupiteľstve (išla v koalícii s kresťanskými socialistami a Maďarskou národnou stranou, v porovnaní s voľbami roku 1923 stratila 301 hlasov a 3 mandáty), druhí boli komunisti (912 hlasov a 6 mandátov, polepšili si o 4 mandáty v porovnaní s predchádzajúcim volebným obdobím), na treťom mieste boli spojené strany Krajinská Kresťansko-socialistická strana a Maďarská národná strana (označované ako združené maďarské strany, získali 862 hlasov a 5 mandátov), potom nasledovali Čs. sociálnodemokratická strana (išla v koalícii s komunistami a čs. socialistami, 589 hlasov, 4 mandáty), Republikánska strana zemeľského a maloroľníckeho ľudu (Agrárna strana, označovaná aj ako Roľnícka strana, išla v koalícii s národnými demokratmi a Slovenskou národnou stranou, získala 482 hlasov, 4 mandáty),⁹⁰ Remeselnícko-obchodnícka strana

⁸⁸ *Städtische Angelegenheiten*. In: Karpathen-Post, 1. mája 1926, roč. 47., č. 18, s. 4.

⁸⁹ *Nová správna komisia mesta Spiš. Novej Vsi*. In: Podtatranská Slovač, 29. mája 1926, roč. 4., č. 22, s. 4. Pozri tiež *Igloer Nachrichten. Die autonome Gemeindevertretung der Stadt Iglo in Aussicht gestellt*. In: Karpathen-Post, 29. mája 1926, roč. 47., č. 22, s. 4.

⁹⁰ Agrárnici si polepšili v porovnaní s rokom 1925 až o 389 hlasov a 2 mandáty (v roku 1925 získali len 143 hlasov a 2 mandáty), v roku 1926 získali teda spolu 482 hlasov a 4 mandáty a podobne si polepšili a posilnili sa v mestskom zastupiteľstve

stredostavovská (označovaná aj ako Živnostenská strana, 292 hlasov, 2 mandáty), Židovská strana (248 hlasov, 2 mandáty), Čs. socialistická strana (223 hlasov, 1 mandát) a do zastupiteľského zboru mesta sa nedostali Slovenská národná strana (101 hlasov) a Čs. národno-demokratická strana (93 hlasov).⁹¹

Personálne zloženie 36-členného mestského zastupiteľstva po obecných voľbách bolo nasledovné: Krajinská Kresťansko-socialistická a Maďarská národná strana mali týchto poslancov: JUDr. Anton Teschler, Kornel Folgens, JUDr. Elemér Marchalko, JUDr. Ludvik Förster, Imrich Windt; Čs. sociál-nodemokratická strana: Nikolaj Mikula, Edmund Lelek, Andrej Sliva, Rudolf Drahovský; Agrárna strana (označovaná aj ako Roľnícka strana): Jozef Bajtoš, František Hanzely, Jozef Servátka, Ján Mojš; Živnostenská strana: Šimon Pollák, Alojz Hopka; HSLs: Pavol Drbjak, Martin Faith, Eduard Bobula, Ján Magáth, Jozef Kuchár ml., Pavol Findura, Jozef Bacsányi, Roman Jinda, Jozef Merényi, Michal Valenčík, Pavol Fabián, Michal Buchstaberer; Čs. socialistická strana: Gustáv Nedobry; Židovská strana: Max Singer, JUDr. Artur Littmann; Komunistická strana Československa: Karol Klein, Štefan Pencák, Jozef Šostolár, Karol Kolesár, Jozef Palenčár, Jozef Bocan.⁹²

Po týchto obecných voľbách HSLs, ako najsilnejšia politická strana, zohrávala najdôležitejšiu úlohu pri vedení mesta a jeho samosprávy, mala svojho starostu a najviac poslancov v mestskom parlamente, pričom úzko spolupracovala so zástupcami Krajinskej kresťansko-socialistickej strany, Maďarskej národnej strany, Živnostenskej a Židovskej strany. Teda väčšinou s politickými subjektmi neslovenskými a opozičnými voči oficiálnej československej vládnej politike. Nezmenila sa teda situácia v porovnaní s predchádzajúcim volebným obdobím, akurát slovenskí ľudáci mali viacerých politických partnerov. Po sčítaní mandátov v spišskonovoveskom mestskom zastupiteľstve mala HSLs spoločne so svojimi partnermi pohodlnú väčšinu, t. j. 21 z 36 poslaneckých mandátov.

Po obecných voľbách nastal v rámci HSLs boj o miesto starostu mesta, lebo táto politická strana mala právo obsadiť tento post, keďže zvíťazila v obecných voľbách. V strane sa vytvorili dve krídla, resp. frakcie, a to

---

ako komunisti (tí získali roku 1925 685 hlasov a 2 mandáty, v roku 1926 už mali 912 hlasov a 6 mandátov) a Remeselnícko-obchodnícka strana stredostavovská (v roku 1925 získala len 43 hlasov, teraz roku 1926 až 292 hlasov a 2 mandáty v mestskom zastupiteľstve).

⁹¹ *Obecné voľby v Spišskej Novej Vsi*. In: Podtatranská Slovač, 11. septembra 1926, roč. 4., č. 37, s. 2.

⁹² *Pozří Igloer Nachrichten. Die Igloer Gemeindewahl...* In: Karpathen-Post, 11. septembra 1926, roč. 47., č. 38, s. 2 – 3.

Bacsányiho a Magátha, doterajšieho komisára mesta. Títo dvaja boli aj hlavní kandidáti na post starostu.⁹³ Voľba starostu mesta a jeho námestníkov (zástupcov) a členov mestskej rady sa uskutočnila 2. októbra 1926 o 15.00 hodine popoludní a viedol ju okresný náčelník Leonard Zaic. Konkrétne voľby vykonával najstarší člen mestského zastupiteľstva Kornel Folgens (bývalý mešťanosta). Po tajnom hlasovaní získal Jozef Bacsányi, vtedy riaditeľ štátnej meštianskej školy, 21 hlasov a Ján Magáth 15 hlasov. Novým starostom mesta sa tak stal Jozef Bacsányi,⁹⁴ za jeho prvého námestníka zvolili Štefana Pencáka (získal 19 hlasov, bol za Komunistickú stranu Československa), druhým námestníkom sa stal Jozef Bajtoš (20 hlasov, kandidoval za agrárnu stranu). Podľa pomerného zastúpenia politických strán potom zvolili členov mestskej rady: Ján Magáth, Pavel Drbjak a Jozef Merényi (všetci HSLS), Rudolf Drahovský (Čs. sociálnodemokratická strana), Jozef Palenčár (Komunistická strana Československa), Gustáv Nedobrný (Čs. socialistická strana), JUDr. Elemér Marschalko (Krajinská kresťansko-sociálna strana), Kornel Folgens (Maďarská národná strana), Alojz Hopka (Remeselnícko-obchodná strana stredostavovská, označovaná v tlači aj ako Živnostenská strana).⁹⁵

Do finančnej komisie mesta Spišská Nová Ves menoval na konci októbra 1926 podľa zákona okresný náčelník, ako reprezentant okresného úradu, týchto riadnych členov: Dr. Františka Rolného, Juraja Kalmára, Maxa Ebergényiho, Dezidera Fabiána, JUDr. Alfréda Singera, Juliusa Reicha, Štefana Jaroša, Františka Laštovsku a Františka Strnada.⁹⁶

V serióznej pracovnej atmosfére sa konalo 8. novembra 1926 prvé zasadnutie nového mestského zastupiteľstva vytvoreného po predčasných obecných voľbách roku 1926. Viedol ho nový starosta mesta Jozef Bacsányi. Na programe bolo až 48 bodov a hneď prvý – určenie dražobných a prenájomných podmienok na odpredaj dreva a prenájmu píl patriacich mestu

⁹³ K predvolebnej situácii pozri *Igloer Nachrichten. Wer wird Gemeinderichter von Iglo?* In: Karpathen-Post, 18. septembra 1926, roč. 47., č. 39, s. 2.

⁹⁴ Jeho víťazstvo bolo považované za víťazstvo slovenského krídla v HSLS na čele s rímskokatolíckym kňazom Pavlom Drbjakom nad promaďarskou platformou na čele s Dr. Alexandrom Horkom, bývalým starostom mesta.

⁹⁵ O voľbe nového starostu mesta podrobnejšie *Igloer Nachrichten. Jozef Bacsányi Gemeinderichter der Stadt Iglo.* In: Karpathen-Post, 9. októbra 1926, roč. 47., č. 42, s. 2. Tiež *Sp. Nová Ves.* In: Podtatranská Slovač, 9. októbra 1926, roč. 4., č. 41, s. 4 – 5.

⁹⁶ Náhradníkmi sa stali: Štefan Komár, Michal Buchstaberer, Pavol Fabián, Arpád Weisz, Adolf Fuszmann, Juraj Koromzay, Jozef Dolanský, Viktor Prakeš a Vojtech Frajník. *Finančná komisia mesta Spišskej Novej Vsi.* In: Podtatranská Slovač, 6. novembra 1926, roč. 4., č. 45, s. 5.

– vyvolal dlhú, ale vecnú debatu. Lesný inžinier Viktor Chalupecký mal byť zamestnancom mesta (ako pomocná sila) do konca decembra 1926 a o jeho ďalšom pracovnom zaradení mali poslanci rozhodnúť neskoršie. Dlhšia diskusia vznikla aj pri zdravotnej dovolenke hlavného mestského účtovníka Ludvíka Podolinského, keď bolo rozhodnuté, že ho bude zastupovať Jozef Nádaš. Určenie finančnej sadzby pre automobily, fiakre a pre verejných sluhov presunuli poslanci na hospodársku komisiu. Schválili tiež 20 kúpno-predajných zmlúv o odpredaji pozemkov.⁹⁷

Mestská rada Spišskej Novej Vsi zasadala 12. novembra 1926 za predsedníctva starostu Jozefa Bacsányiho. Členovia rady odhlasovali pre Ústav hluchonemých, ktorý mal byť umiestnený v Župnom sirotinci v Spišskej Novej Vsi, finančný príspevok do výšky 5 000 Kč. Pre Východoslovenské národné divadlo so sídlom v Košiciach poskytli na rok 1927 podporu vo výške 5 000 Kč. Schválili tiež konanie jarmokov v meste, len v septembri mal byť jarmok namiesto 28. už 21. septembra. Členovia mestskej rady tiež schválili finančnú odmenu pre starostu a jeho zástupcov, ďalej diéty pre členov rady a mestského zastupiteľstva pri výkone práce. Najdlhšie diskutovali o apelácii, ktorú mali podať proti vyrubenej dávke z majetku, ktorú opísal Ing. Holý, no nakoniec ju jednohlasne schválili.⁹⁸ Ďalšie termíny zasadnutí mestskej rady sú v prílohe č. 3.

Činnosť vedenia mesta a jeho samosprávnych orgánov v druhej polovici 20. rokov (1926 až 1929) zhrnul vo svojom referáte starosta mesta Jozef Bacsányi, keď na začiatku roka 1929 bol požiadaný zástupcami štátnotvorných strán (najmä agrárnikmi), aby podal prehľad vykonanej práce počas jeho pôsobenia na čele mesta. Jeho odpoveď môžeme považovať za prehľad hlavných cieľov i dosiahnutých úspechov mestskej samosprávy v Spišskej Novej Vsi v druhej polovici 20. rokov 20. storočia. Bacsányi sa vyjadril, že keď sa stal starostom (v októbri 1926), mestské financie a celkovo hospodárenie mesta bolo v neutešenom stave, existoval 5-miliónový dlh a 9-miliónová dávka z majetku nedovoľovali dlhodobo tvorivo projektovať plány do budúcnosti. Len postupne a paralelne mohli zamestnanci mesta pod jeho vedením začať tvorivo pracovať. Hlavné ciele boli: stavba nemocnice, bitúнку, rozšírenie vodovodu a kanalizácie, dôstojne umiestniť štátnu meštiansku školu do vyhovujúcich priestorov, postaviť nové školské

---

⁹⁷ Podrobnejšie o tomto programe zasadnutia pozri *Zasadnutie zastupiteľského sboru v Sp. Novej Vsi*. In: Podtatranská Slovač, 13. novembra 1926, roč. 4., č. 46, s. 4; *Igloer Nachrichten. Städtische Vollversammlung*. In: Karpathen-Post, 13. novembra 1926, roč. 47., č. 47, s. 3.

⁹⁸ *Mestská rada v Spišskej Novej Vsi...* In: Podtatranská Slovač, 20. novembra 1926, roč. 4., č. 47, s. 4.

budovy v okolitých osadách patriacich mestu, upraviť a zregulovať ulice a chodníky, vybetónovať hlavnú cestu, zregulovať tok rieky Hornád, postaviť pre vojsko vhodné kasárne, zindustrializovať mesto podporovaním rozvoja priemyslu a vytváraním družstiev, vhodne umiestniť mestskú knižnicu, dostavať obytné domy pre nemajetných občanov, napomáhať zušľachtovaniu chovu dobytku a konečne vyriešiť železničné spojenie s GERMOM. Čo sa z toho podarilo Bacsányimu a spol. dosiahnuť po viac ako dvoch rokoch? Dávka z majetku bola znížená o polovicu, začal sa stavať moderný bitúnok, rozšíril sa vodovod a kanalizácia do ďalších mestských častí. V roku 1929 sa mali splniť ďalšie ciele: mala sa začať stavať nová nemocnica, malo sa pokračovať v dláždení a asfaltovaní ciest a chodníkov v meste, zregulovať sa mala rieka Hornád, mali sa postaviť nové byty, kasárne (amortizovať ich mal štát) a škola v Novoveskej Hute, zriadiť sa mala verejná knižnica a čítareň v nových priestoroch a postaviť verejné záchody. Mal sa tiež stavať okresný dom za podpory okresného úradu a štátu. Starosta uviedol, že doteraz mesto investovalo 7 miliónov korún a plánované investície si budú vyžadovať 18 miliónov korún. Okrem toho platilo mesto dávku z majetku vo výške 4,5 mil. Kč.⁹⁹

Aktuálne politické zmýšľanie a nálady obyvateľov Spišskej Novej Vsi na konci 20. rokov sa prejavili v parlamentných voľbách do poslaneckej snemovne v októbri 1929, ktoré mali v meste Spišská Nová Ves zaujímavý výsledok. Zvíťazila Čs. sociálnodemokratická strana (1625 hlasov) pred HSLŠ (1522 hlasov) a zjednotenými maďarskými a nemeckou stranou – Krajinskou kresťansko-socialistickou stranou, Maďarskou národnou stranou a Spišskou nemeckou stranou – Zipser Deutsche Partei, ktoré boli na jednotnej kandidátke (1 010 hlasov).¹⁰⁰ Ostatné politické strany značne zaostali, keď štvrtá strana v poradí Čs. národno-socialistická získala len 366 hlasov. Voľby ukázali posun doľava i sklamanie z účasti HSLŠ vo vládnej koalícii, lebo dovtedy bola HSLŠ jednoznačne najsilnejšou politickou stranou v Spišskej Novej Vsi.

⁹⁹ *Spišská Nová Ves*. In: Podtatranská Slovač, 16. februára 1929, roč. 7., č. 7, s. 3. Porovnaj tiež *Entwicklung der Stadtgemeinde Iglo. Tätigkeitsbericht des Igloer Gemeinderichters Josef Bacsányi*. In: Karpathen-Post, 9. februára 1928, roč. 50., č. 6, s. 1 – 2.

¹⁰⁰ *Igloer Nachrichten. Die Wahl in Iglo*. In: Karpathen-Post, 2. novembra 1929, roč. 50., č. 44, s. 4.

Záver

Mestská samospráva v Spišskej Novej Vsi v sledovanom období poprevratových rokov a 20. rokov 20. storočia prechádzala vývojom, ktorý poznačili vtedajšie spoločensko-politické udalosti vzniku Československa a následné budovanie česko-slovenskej štátnosti. Tieto faktory ovplyvňovali aj mestské samosprávy, spišskonovoveskú nevynímajúc. Poprevratové obdobie nebolo jednoduché, práve naopak, plné neistoty a obáv občanov Spišskej Novej Vsi z budúcnosti. Nie je preto ťažko pochopiť, že prvá správa o samospráve, resp. o zasadnutí mestského zastupiteľstva (či presnejšie správneho výboru mesta) bola uverejnená až 31. mája 1919 v slovenských novinách Tatry a v nemeckých Karpathen-Post až 7. júna 1919. Predtým poslednú správu o mestskom zastupiteľstve v Spišskej Novej Vsi uverejnili v Karpathen-Post 16. októbra 1918, teda tesne pred prevratom a vznikom Československa na konci októbra 1918. Potom nastali spomínané poprevratové mesiace nepokoja a neistoty (druhá polovica októbra 1918 až koniec mája 1919), kedy v sledovaných slovenských a nemeckých novinách správy či články o mestskej samospráve Spišskej Novej Vsi úplne absentujú.

Regionálne noviny prinášali v sledovanom období pomerne ucelený prehľad o činnosti orgánov mestskej samosprávy Spišskej Novej Vsi, najmä mestského zastupiteľstva a mestskej rady. V poprevratovom období až do obecných volieb roku 1923 menovali všetkých členov správnych výborov jednotlivých miest na základe ponúk politických strán župani, ktorí boli politickými nominantmi. Na Spiši to bol Dr. Ján Rumann. Poznáme personálne zloženie členov správnych výborov jednotlivých spišských miest (uverejnil ich týždenník Karpathen-Post) i personálne zloženie prvého poprevratového správneho výboru v Spišskej Novej Vsi, ktorý nahradzoval mestské zastupiteľstvo i ďalšie samosprávne orgány mesta.

Najväčšou prekážkou v činnosti samosprávy mesta v sledovanom období boli nedisciplinovaní členovia (poslanci) mestského zastupiteľstva (najmä poslanec za Komunistickú stranu Československa Karol Klein), ktorí schvaľovali všetky dôležité rozhodnutia vedenia mesta po predbežnom prerokovaní na mestskej rade či v mestských komisiách. Zástupcovia komunistov i niektorých ďalších ľavicových politických strán mnohokrát zbytočne brzdili prácu mestského zastupiteľstva v záujme svojich politických i osobných cieľov, na čo doplácalo vedenie mesta, jeho samosprávne orgány, ale predovšetkým občania. Nedisciplinovanosť, politické šarvátky a osobné animozity boli príčinou rozpustenia samosprávnych orgánov mesta Spišská Nová Ves v marci 1925, keď nastalo jedno z najťažších období spišskonovoveskej samosprávy v medzivojnových rokoch a na čele mesta dočasne stál komisár Ján Magáth. Situácia sa stabilizovala až po predčasných

obecných voľbách v septembri 1926, keď starostom mesta sa stal Jozef Bacsányi. Činnosť mestskej samosprávy ovplyvňovali aj orgány miestnej štátnej správy, t. j. okresného úradu a jeho okresného výboru.

Výsledky práce samosprávy mesta v 20. rokoch môžeme zhrnúť do týchto bodov: prvou väčšou investíciou mesta bol nákup palivového dreva za 1 500 000 Kč od vlastníka prímestských lesov Karola Csákiho, vybudovanie nového bitútku (investícia za viac ako milión korún), výstavba modernej nemocnice (len čiastočne splnené do konca 20. rokov), odkúpenie železničného internátu od riaditeľstva štátnych železníc za 1 000 000 Kč pre potreby mesta, zavedenie kvalitnej pitnej vody do mestských príbytkov, rozšírenie kanalizácie v meste, asfaltovanie ulíc a chodníkov v centre a hlavných ulíc, osvetlenie hlavných ulíc v centre, zabezpečenie dodávky elektrického prúdu pre mesto od Iglovskej elektrárne, a. s., a predĺženie zmluvy s touto spoločnosťou v roku 1927 až do roku 1944, vyregulovanie toku Hornádu, vybudovanie nových rodinných domov, činžovných domov a bytov pre štátnych úradníkov, zabezpečenie dostatku dreva pre obyvateľov a zamestnancov mesta, vyrovnanie dlhu drevárskej firmy Reiner&Mandula voči mestu kvôli nákupu dreva. Komisar mesta Ján Magáth sa snažil v roku 1926 zmeniť železničný internát na vojenské kasárne. Mnohé plány sa nepodarilo realizovať. Za všetky spomeňme aspoň nerealizovanú výstavbu železničného spojenia medzi Gemerom a Spišom či plán vybudovať vedľa hotela Schwarzenberg (jeho majiteľom bol Imrich Antal), ktorý stál oproti železničnej stanici, nákupno-spoločenské centrum, ktoré malo tvoriť 19 obchodov (cukráreň, holičstvo, galantéria, fotografický ateliér, autosúčiastky atď.) o rozlohe 65 x 30 m. Prenájom pre majiteľov týchto obchodov mal stáť na 10 rokov od 20 000 Kč do 30 000 Kč. Mal sa rozšíriť i hotel Schwarzenberg o kaviareň. Dôležité boli aj prenájmy mestského majetku rôznym firmám, z čoho malo mesto značne finančné príjmy, napr. sadrové bane prenajalo mesto na 20 rokov bratislavskej firme Klein a spol., prenájom mestskej pily či predaj dreva, resp. lesných porastov v intraviláne mesta.¹⁰¹

Z uvedeného vyplýva, že samospráva mesta Spišská Nová Ves zažila v sledovanom období vzostupy, ale i pády, tie najmä v polovici 20. rokov. Zásluhou vedenia mesta, ktoré vzišlo po predčasných obecných voľbách v septembri 1926, sa podarilo zlepšiť hospodárenie mesta, k čomu prispela vcelku dobrá finančná situácia vo vtedajšom Československu, ale aj konkrétne kroky spišskonovoveskej samosprávy v podobe vydatených investičných projektov. Situácia sa začala zhoršovať na začiatku 30. rokov po vypuknutí veľkej hospodárskej krízy, ale to je už ďalšie obdobie vo vývoji samosprávy mesta Spišskej Novej Vsi.

Posúdila: PhDr. Ružena Kormošová

PRÍLOHY

Príloha č. 1: Personálne zloženie mestského (obecného) zastupiteľstva v Spišskej Novej Vsi po obecných voľbách konaných 16. septembra 1923

Kandidátska listina č. 2: Čs. národno-socialistická strana: 240 hlasov, t. j.
1 mandát: Jozef Gallo

Kandidátska listina č. 3: Kresťansko-sociálna strana: 840 hlasov, t. j. 6 man-
dátov: Imrich Windt, JUDr. Anton Teschler, JUDr. Elemér Marschalko,
Ján Hrubý, Julius Reich, Gustáv Sommer

Kandidátska listina č. 4: Čs. sociálnodemokratická strana: 962 hlasov, t. j.
7 mandátov: Alexander Huba, Ing. Václav Holý (doterajší starosta),
Štefan Kacvinský, František Peller, Edmund Lelek, Michal Kalman, JUDr.
Alexander Friedmann

Kandidátska listina č. 5: Komunistická strana Československa: 333 hlasov,
t. j. 2 mandáty: Karol Klein, Rudolf Wiener

Kandidátska listina č. 6: Slovenská ľudová strana: 2114 hlasov, t. j. 15
mandátov, personálne zastúpenie: Dr. Alexander Horka, Pavol Drbjak,
Štefan Komár, Pavol Findura, Martin Faith, Ján Fiala, Richard Wachs,
Andrej Kravec, Jozef Ruttkay, Jozef Merényi, Štefan Madaraši, Jozef
Fabian, Jozef Tobák, Jozef Korkoš, Štefan Dzimko

Kandidátska listina č. 8: Židovská strana: 329 hlasov, t. j. 3 mandáty:
Šimon Pollák, JUDr. Alfréd Singer, Ignác Stein

Kandidátska listina č. 9: Republikánska strana zemedelského a malorol-
nického ľudu (Agrárna strana): 195 hlasov, t. j. 2 mandáty: Albert Roth,
Jozef Bajtoš

Príloha č. 2: Prehľad termínov zasadnutí Mestského zastupiteľstva, resp. Správneho výboru a Obecného zastupiteľstva v Spišskej Novej Vsi v rokoch 1919 – 1929 zachytených v dobovej tlačí

1. 31. mája 1919	8. 11. októbra 1920
2. 15. októbra 1919	9. 20. októbra 1920 (mimoriadne)
3. 20. decembra 1919	10. 11. februára 1921
4. 28. februára 1920	11. 18. marca 1921
5. 30. apríla 1920	12. 4. mája 1921
6. 21. augusta 1920	13. 13. januára 1922
7. 18. septembra 1920 (mimoriadne)	14. 23. februára 1922

15. 24. marca 1922 (<i>mimoriadne</i>)	50. 15. decembra 1926
16. 7. apríla 1922	51. 29. decembra 1926
17. 5. mája 1922	52. 12. januára 1927
18. 22. júna 1922	53. 31. januára 1927
19. 17. júla 1922 (<i>mimoriadne</i>)	54. 7. februára 1927
20. 10. augusta 1922	55. 16. marca 1927
21. 3. októbra 1922	56. 29. apríla 1927
22. 21. novembra 1922	57. 1. júna 1927
23. 4. decembra 1922	58. 17. júna 1927 (<i>mimoriadne</i>)
24. 29. decembra 1922	59. 21. júla 1927
25. 23. februára 1923	60. 25. augusta 1927
26. 3. mája 1923	61. 16. alebo 23. septembra 1927
27. 9. júla 1923	62. 17. októbra 1927 (<i>mimoriadne</i>)
28. 31. augusta 1923	63. 17. novembra 1927
29. 31. októbra 1923	64. 22. decembra 1927
30. koniec decembra 1923	65. 30. decembra 1927
31. 14. februára 1924	66. 1. februára 1928
32. 5. mája 1924	67. 24. februára 1928
33. 6. júna 1924	68. 30. marca 1928
34. 10. júla 1924	69. 24. mája 1928
35. 28. augusta 1924	70. 28. júna 1928
36. 16. októbra 1924	71. 20. júla 1928 (<i>mimoriadne</i>)
37. 31. októbra 1924 (<i>mimoriadne</i>)	72. 5. októbra 1928
38. 20. novembra 1924	73. 6. decembra 1928
39. 9. decembra 1924	74. 28. decembra 1928
40. 30. decembra 1924 (<i>mimoriadne</i>)	75. 28. januára 1929
41. 16. januára 1925 (<i>mimoriadne</i>)	76. 19. februára 1929
42. 19. februára 1925	77. 27. marca 1929
43. 6. marca 1925 (<i>mimoriadne</i>)	78. 29. mája 1929
Od 19. marca 1925 do 28. mája 1926	79. 27. júna 1929
vládol komisár mesta	80. 25. júla 1929
44. 28. mája 1926	81. 28. augusta 1929
45. 8. júna 1926	82. 2. septembra 1929
46. 28. júna 1926	83. 4. novembra 1929
47. 23. júla 1926	84. 23. decembra 1929
48. 16. augusta 1926	85. 30. decembra 1929
49. 8. novembra 1926	

Príloha č. 3: Prehľad termínov zasadnutí Mestskej rady, resp. Obcej rady v Spišskej Novej Vsi v rokoch 1926 – 1929 zachytených v dobovej tlači

12. novembra 1926	8. mája 1928
7. decembra 1926	8. júna 1928
4. januára 1927	(mimoriadne zasadnutie)
8. februára 1927	13. júna 1928
22. februára 1927	3. júla 1928
15. marca 1927	17. júla 1928
29. marca 1927	21. augusta 1928
19. apríla 1927	4. septembra 1928
3. mája 1927	19. septembra 1928
17. mája 1927	15. októbra 1928
24. mája 1927	24. októbra 1928
14. júna 1927	13. novembra 1928
4. októbra 1927	december 1928
2. novembra 1927	16. januára 1929
15. novembra 1927	február 1929
29. novembra 1927	apríl 1929
6. decembra 1927	máj 1929
13. decembra 1927	16. júla 1929
20. decembra 1927	august 1929
4. januára 1928	september 1929
31. januára 1928	október 1929
6. marca 1928	november 1929
21. marca 1928	december 1929

**DIE SELBSTVERWALTUNG DER STADT ZIPSER NEUDORF
(SPIŠSKÁ NOVÁ VES) NACH DEM ZERFALL
DER HABSBURGERMONARCHIE UND IN DEN 20ER JAHREN
DES 20. JAHRHUNDERTS AUF DEN SEITEN
DER DAMALIGEN REGIONALPRESSE**

Peter Zmátlo

Der Autor erläutert in seinem Aufsatz auf der Grundlage von Artikeln und Berichten in den zeitmäßigen slowakischen Regionalzeitungen (*Tatry, Republikán, Republikán župy Podtatranskej, Podtatranská Slovač*) und der deutschsprachigen Zeitung (Karpathen-Post) die Tätigkeit der Selbstverwaltung der Stadt Zipser Neudorf in der Zeitperiode nach dem Zerfall der Habsburger Monarchie und in den 20er Jahren des 20. Jahrhunderts. Die Tätigkeit der Stadtverwaltung wird aufgrund ihrer Aktivität auf den Sitzungen des Stadtvertretung, des Stadtrates und des Stadtausschusses beschrieben und analysiert. Aufmerksamkeit wird auch der Frage des Stadtbudgets in der verfolgten Zeitperiode, sowie den anderen negativen Aspekten, die die Tätigkeit der Verwaltungsorgane in dieser Stadt beeinflusst haben (Interessen der politischen Parteien, persönliche Animositäten zwischen den Abgeordneten usw.) gewidmet. Es werden die Artikel und Berichte, die die Mitglieder des Stadtmagistrats in Zipser Neudorf in den Regionalzeitungen veröffentlicht haben (z. B. Lizitations- und Konkursberichte), beschrieben. Der Aufsatz beinhaltet auch die Ergebnisse der Stadtwahlen im Jahre 1923, nach welchen sich die politische und personale Besetzung der Stadtverwaltungsorgane im Zipser Neudorf geändert hatte. Auf der Grundlage der Artikel erläutert der Autor die nachfolgende Krise an der Wende der Jahre 1924 und 1925, die Auflösung der Stadtverwaltung und anderer Stadtorgane im März 1925, sowie die folgende Entwicklung der Tätigkeit der Stadtverwaltung in der zweiten Hälfte der zwanziger Jahre des 20. Jahrhunderts.

Übersetzung: Peter Šoltés